

Rapportage
Energietransitie

Energie van
Noordoost Twente

Rapportage *Energietransitie*

Energie van Noordoost Twente

Datum: 15 december 2020

Projectnummer: 20046

Auteurs:

Bianca Tuenter, Senior Onderzoeker

Hannemarie Hardeman, Senior Onderzoeker

Roanne van de Wijngaart, Onderzoeker

Movementem BV

T 0575 84 3738

E info@movementem.nl

W www.movementem.nl

Movementem werkt conform de Gedragscode voor Onderzoek & Statistiek van de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA) en mag het Fair Data Keurmerk voeren, waarmee wordt aangetoond dat op verantwoorde wijze met data en persoonsgegevens wordt omgaan. Tevens is Movementem aangesloten bij de Europese Vereniging voor Marktonderzoek (ESOMAR) en wordt voldaan aan de Internationale Code voor Markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Dit rapport is met grote zorg samengesteld. Desondanks kan het voorkomen dat informatie fout en/of onvolledig is. Movementem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

Management samenvatting	Pagina 4
1 Inleiding	Pagina 8
1.1 Onderzoeksopzet	Pagina 9
2 Resultaten	Pagina 10
2.1 Klimaatverandering	Pagina 11
2.2 Inzet duurzame energieopwek	Pagina 13
2.3 Eigen duurzaamheid	Pagina 15
2.4 Keuze energieopwekking	Pagina 17
2.5 Mogelijke locaties	Pagina 26
2.6 Investerings	Pagina 28
2.7 Ondernemers	Pagina 30
3 Bijlagen	Pagina 37
Bijlage I Achtergrondvariabelen	Pagina 38
Bijlage II Onderzoeksverantwoording	Pagina 39
Bijlage III Aanvullende analyses	Pagina 40

**Management
Samenvatting**

Klimaatverandering

- Respondenten hebben aangegeven in hoeverre zij het eens zijn met de stelling *'Klimaatverandering is een belangrijk probleem dat we ook in Noordoost-Twente moeten oppakken'*. 77% is het hier (helemaal) mee eens, tegenover 10% die het hier (helemaal) mee oneens is.
- Twee derde (67%) van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling *'De manier waarop we nu met fossiele brandstoffen energie opwekken veroorzaakt klimaatverandering'*. 11% is het (helemaal) oneens met deze stelling.

Inzet duurzame energieopwek

- Aan de respondenten is gevraagd hoe belangrijk zij de overgang vinden van energie uit o.a. gas, olie en steenkool naar duurzame energie uit o.a. zon en wind vinden. Ruim driekwart (76%) vindt die overgang (heel) belangrijk. 9% vindt dit (heel) onbelangrijk.
- Respondenten hebben aangegeven in hoeverre zij het eens zijn met de stelling *'Ik vind het belangrijk dat de gemeenten in Noordoost-Twente zich actief inzetten om lokaal meer duurzame energie op te wekken'*. Driekwart van de respondenten is het hier (helemaal) mee eens. 12% is het hier (helemaal) mee oneens.

Eigen duurzaamheid

- Respondenten hebben aangegeven hoe zij duurzaam leven. De drie meest genoemde antwoorden zijn: ik scheid mijn afval (93%), ik bespaar zoveel mogelijk energie (62%) en ik bespaar zoveel mogelijk water (53%). 2% leeft niet duurzaam.
- Aan de respondenten is gevraagd wie er volgens hen binnen Noordoost-Twente verantwoordelijk is voor het behalen van de energie- en klimaatafspraken. De meest genoemde antwoorden zijn: landelijke overheid (66%), gemeenten (65%), provincie (60%) en inwoners (56%). 4% hecht geen waarde aan de energie- en klimaatafspraken en vindt niemand verantwoordelijk.

Keuze energieopwekking

- Ongeveer de helft van de respondenten (51%) heeft het liefst dat energie opgewekt wordt door een combinatie van zon- en windenergie. 19% geeft de voorkeur aan energieopwekking door alleen zonne-energie en 5% aan energieopwekking alleen door windenergie. 17% wil niet dat duurzame energie opgewekt wordt door windmolens en/of zonnevelden.
- Respondenten die een combinatie willen van zon- en windenergie hebben manieren van energieopwekking op volgorde gezet van de meeste naar de minste voorkeur. De top 3 is: 1. zonnepanelen op grote bedrijfsdaken, 2. Zonnepanelen op daken van woningen en 3. Grote windturbines geclusterd.

- Aan de respondenten die de voorkeur geven aan energieopwekking door alleen zonne-energie is gevraagd om verschillende manieren van energieopwekking op volgorde te zetten van de meeste naar de minste voorkeur. Voor alle gemeenten geldt de volgende volgorde: 1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken, 2. Zonnepanelen op daken van woningen, 3. Veel kleine zonnevelden en 4. Een aantal grote zonnevelden in het buitengebied.
- Aan de respondenten die de voorkeur geven aan energieopwekking door alleen windenergie is gevraagd om manieren van energieopwekking op volgorde te zetten van de meeste naar de minste voorkeur. De drie manieren die de meeste voorkeur hebben zijn: 1. Grote windturbines geclusterd, 2. Dorpsmolens en 3. Kleine erfmolens.
- 30% van de respondenten is het (helemaal) eens met de voorgestelde mix van Noordoost-Twente. 44% is het daar (helemaal) mee oneens.
- Een vijfde van de respondenten (20%) vindt dat er niks moet worden aangepast aan de voorgestelde mix. 38% vindt dat het aantal windturbines moet worden aangepast. 37% vindt dit voor het aantal zonnepanelen op daken en 35% voor het aantal zonnevelden.
- Het merendeel van de respondenten wil niets aanpassen aan windturbines (62%). De respondenten die dit wel zouden willen, benoemen dat zij helemaal geen windturbines willen (18%). 12% wil meer windturbines en 8% minder. Ook geeft het merendeel aan niets aan te willen passen aan zonnevelden (65%). Respondenten die dit wel willen, geven vooral aan dat zij geen zonnevelden willen (17%). 7% wil meer en 11% minder zonnevelden.
- Het merendeel van de respondenten wil niets aanpassen aan zonnepanelen op dak (63%). De respondenten die dit wel zouden willen, benoemen vooral dat zij meer zonnepanelen op dak willen (34%). 2% wil geen zonnepanelen op dak en 1% wil er minder. Ook geeft het merendeel aan niets aan te willen passen aan lokale energieprojecten (79%). Respondenten die dit wel willen, geven vooral aan dat zij lokale energieprojecten willen (11%). 8% wil geen lokale energieprojecten en 11% minder.

Mogelijke locaties

- Respondenten die de voorkeur hebben voor windenergie of een combinatie van zon- en windenergie hebben aangegeven waar de windturbines het beste geplaatst kunnen worden. De meest genoemde locaties zijn: langs bestaande infrastructuur (83%), op of nabij industrieterreinen (70%) en langs de Duitse grens (55%).
- Respondenten die de voorkeur hebben voor zonne-energie of een combinatie van zon- en windenergie hebben aangegeven waar de zonnevelden het beste geplaatst kunnen worden. De meest genoemde locaties zijn: langs bestaande infrastructuur (77%), op of nabij industrieterreinen (71%) en op plekken waar de panelen gecombineerd kunnen worden met waterberging (46%).

Investeringsen

- 51% van de respondenten staat (heel) positief tegenover de mogelijkheid dat zij zouden kunnen investeren in zonnepanelen in hun gemeente. 18% staat hier (heel) negatief tegenover.
- 38% van de respondenten staat (heel) positief tegenover de mogelijkheid dat zij zouden kunnen investeren in windturbines/ windmolens in hun gemeente. 36% staat hier (heel) negatief tegenover.

Ondernemers

- 16% van de respondenten is ondernemer in Noordoost-Twente. 6% is gevestigd in Dinkelland, 2% in Losser, 2% in Oldenzaal en 5% in Tubbergen.
- 58% van de ondernemers in Noordoost-Twente heeft een onderneming die gevestigd is in het buitengebied. Bij 17% is de onderneming gevestigd in het centrum en bij 12% op een bedrijventerrein.
- De meeste ondernemers zijn actief in de volgende branches: landbouw (35%), bouw (9%) en zakelijke diensten (8%).
- Ondernemers hebben aangegeven welke maatregelen zij al hebben genomen of waar zij nu mee bezig zijn. De meest genoemde maatregelen zijn: energiebesparing door LED verlichting (81%), energiebesparing door middel van isoleren (56%) en energieopwekking door zonnepanelen voor eigen gebruik (42%).
- Ondernemers hebben ook aangegeven welke maatregelen zij van plan zijn binnen nu en 5 jaar te nemen. De meest genoemde maatregelen zijn: energieopwekking door zonnepanelen voor eigen verbruik (33%), energiebesparing door LED verlichting (25%) en energiebesparing door middel van isoleren (17%).
- 27% van de ondernemers is het (helemaal) eens met de stelling *'Ik zou graag een windmolen op mijn bedrijventerrein plaatsen indien mogelijk'*. 42% is het hier (helemaal) mee oneens.
- Van de ondernemers die hun onderneming hebben gevestigd op een bedrijventerrein heeft 52% geld/ financieringsmogelijkheden nodig om (verdere) verduurzaming te realiseren. 46% heeft subsidies nodig om kortere terugverdientijden te realiseren en 16% heeft tijd/ prioriteit nodig in de bedrijfsvoering. 14% is niet van plan (verder) te verduurzamen.

Inleiding

In opdracht van regio Noordoost-Twente heeft Movementem een onderzoek over de regionale energiestrategie van de regio uitgevoerd.

In totaal zijn er 15.000 inwoners uitgenodigd om mee te doen aan dit onderzoek. Zij hebben een brief ontvangen met een unieke code. Zo kon de vragenlijst niet meerdere keren worden ingevuld door dezelfde persoon. Ook konden inwoners die geen brief hadden ontvangen meedoen met dit onderzoek door een code op te vragen. In totaal hebben 1.960 inwoners meegedaan die uitgenodigd waren via de brief. 465 inwoners hebben zelf een code opgevraagd. Inwoners die zelf de code hebben opgevraagd zijn over het algemeen net iets negatiever ten opzichte van klimaatverandering en duurzame energie (in Noordoost-Twente). Wel zijn zij al iets duurzamer (zoals energie besparen en biologisch eten).

De inwoners hebben de mogelijkheid gehad om de vragenlijst in te vullen in tussen 30 oktober en 23 november 2020.

Met het aantal respondenten (2.425) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 1,97% uitspraken worden gedaan op totaal niveau. Per gemeente geldt:

- Dinkelland: met het aantal respondenten (739) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 3,55% uitspraken gedaan worden
- Losser: met het aantal respondenten (487) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 4,39% uitspraken gedaan worden
- Oldenzaal: met het aantal respondenten (642) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 3,83% uitspraken gedaan worden
- Tubbergen: met het aantal respondenten (557) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 4,10% uitspraken gedaan worden

De resultaten van dit onderzoek worden in het voorliggende document beschreven middels diagrammen en tabellen.

Door routes in de vragenlijst en vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het voorkomen dat het aantal respondenten en/of het aantal antwoorden niet overal gelijk is in deze rapportage. Om deze redenen wordt ter volledigheid bij de resultaten aangegeven hoeveel respondenten ('n') de betreffende vraag hebben beantwoord. Door afrondingsverschillen telt niet alles op tot 100%. Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden geven. Het totale percentage komt dan hoger dan 100% te liggen.

In bijlage 1 van deze rapportage staan de achtergrondgegevens van de respondenten weergegeven. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

In bijlage 2 van deze rapportage wordt nader ingegaan op de betrouwbaarheid, nauwkeurigheid en representativiteit van de resultaten. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

In bijlage 3 worden aanvullende analyses getoond. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen respondenten die deel uitmaakten van de steekproef en respondenten die zelf een code hebben aangevraagd.

Er is een aantal open vragen gesteld aan de respondenten. Alle open antwoorden worden getoond in 'Bijlagenboek bij Rapportage Energietransitie'.

Movementem

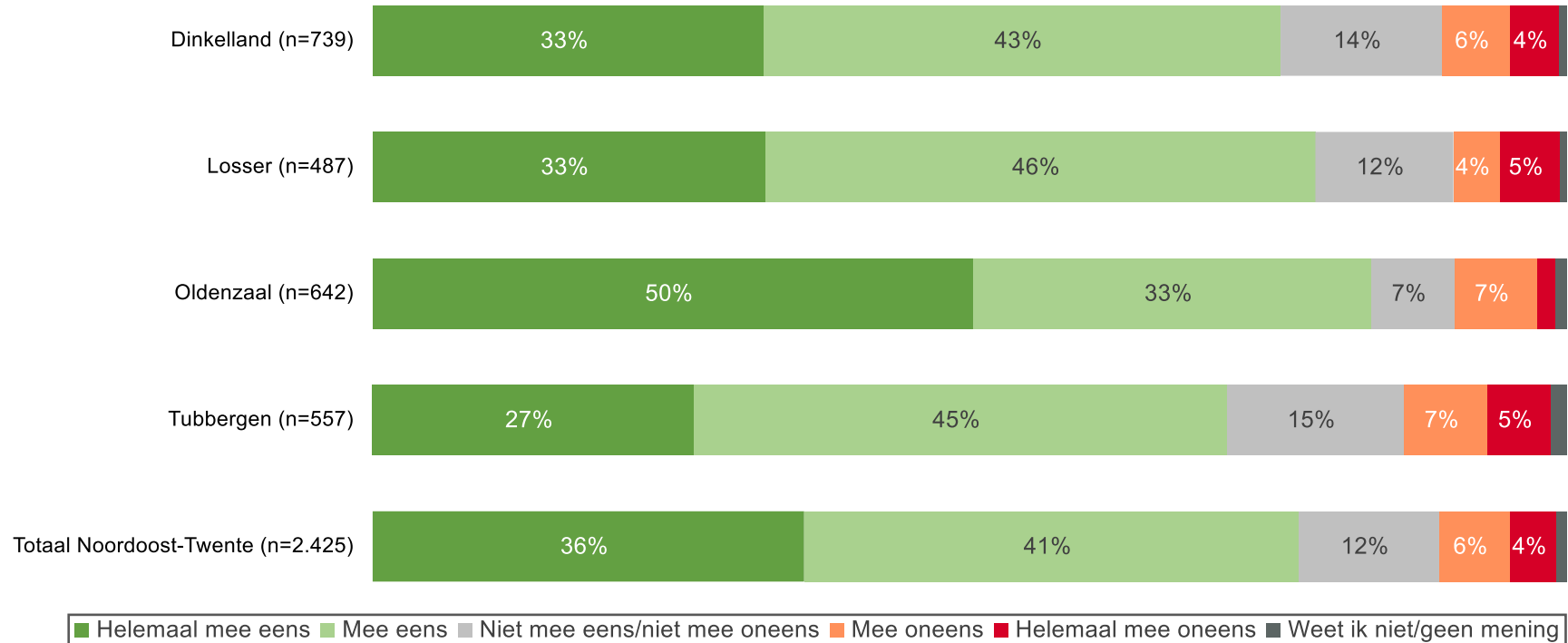
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Resultaten

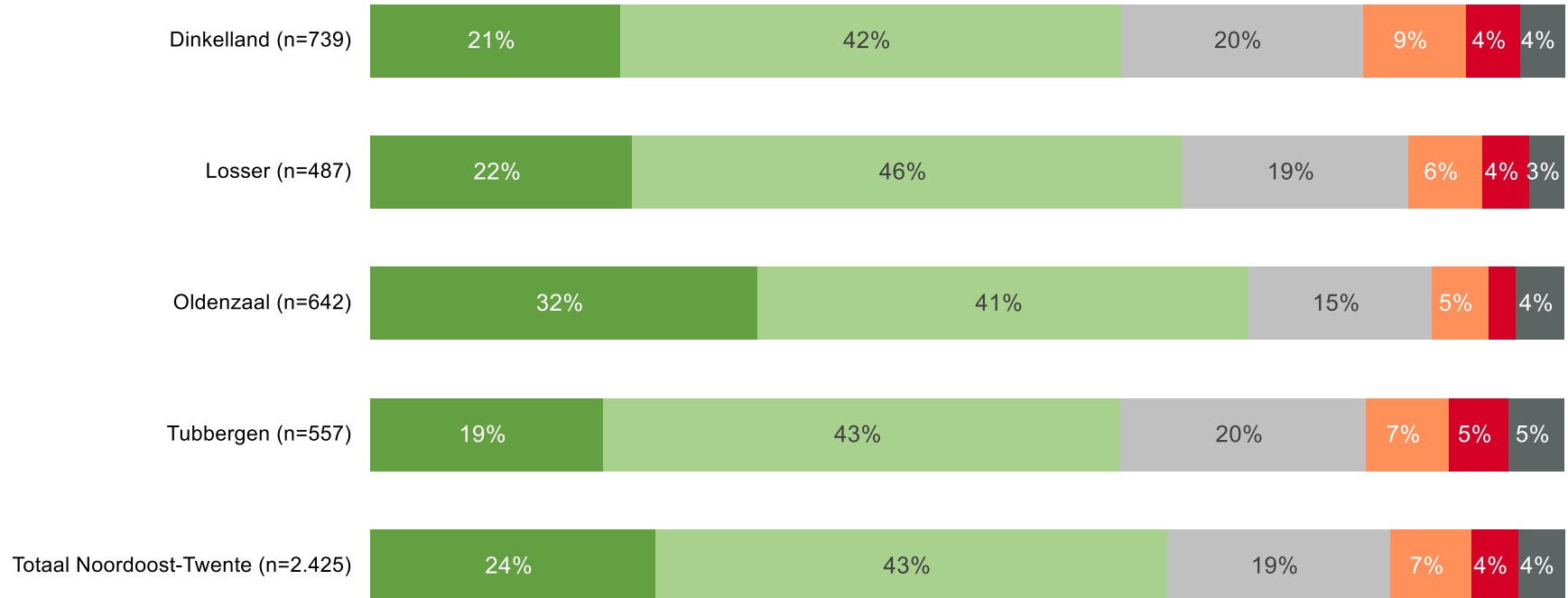
Bent u het eens of oneens met de volgende uitspraken?

"Klimaatverandering is een belangrijk probleem dat we ook in Noordoost-Twente moeten aanpakken."

Respondenten hebben aangegeven in hoeverre zij het eens zijn met de stelling 'Klimaatverandering is een belangrijk probleem dat we ook in Noordoost-Twente moeten oppakken'. 77% is het hier (helemaal) mee eens, tegenover 10% die het hier (helemaal) mee oneens is. In de gemeente Oldenzaal is 83% het (helemaal) eens met de bovenstaande stelling en in Tubbergen is 72% het hier (helemaal) mee eens.

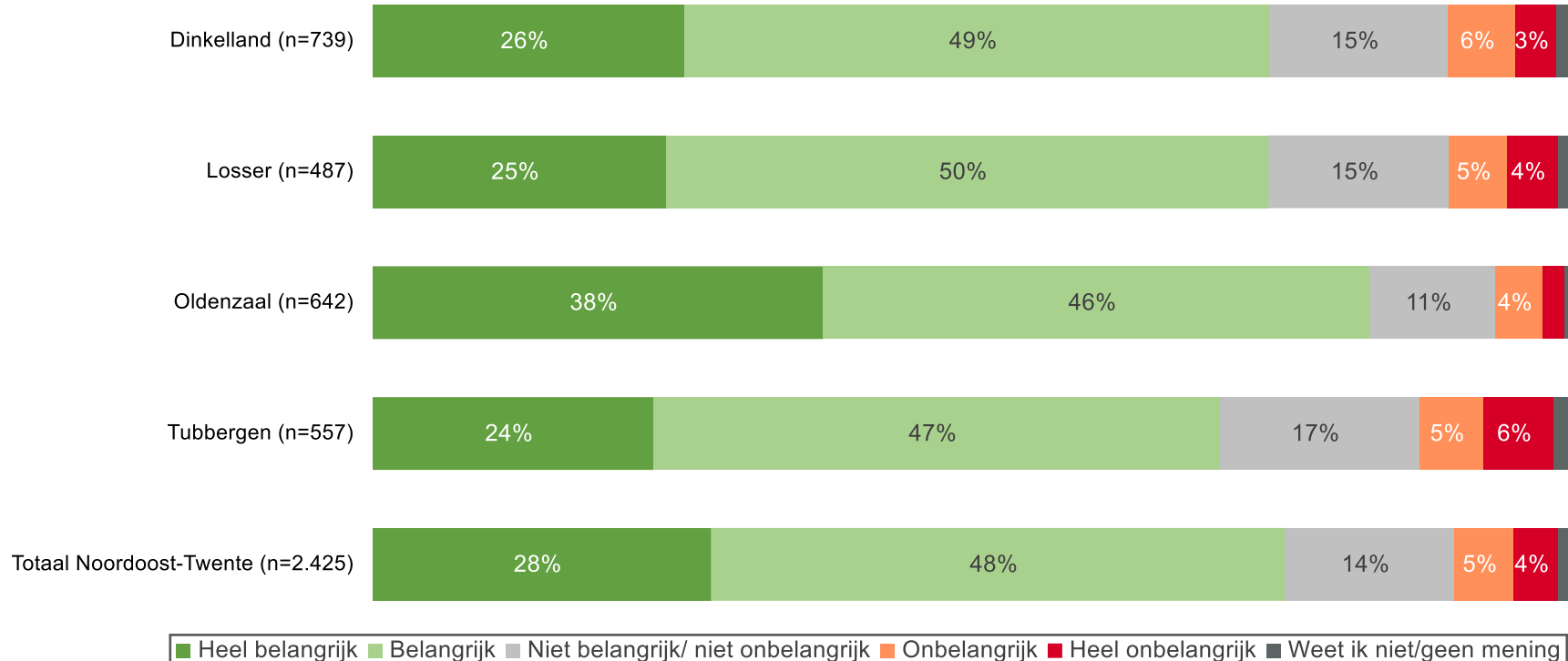
“De manier waarop we nu met fossiele brandstoffen (steenkool, aardgas, aardolie) energie opwekken veroorzaakt klimaatverandering.”

■ Helemaal mee eens ■ Mee eens ■ Niet mee eens/niet mee oneens ■ Mee oneens ■ Helemaal mee oneens ■ Weet ik niet/geen mening

Twee derde (67%) van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling 'De manier waarop we nu met fossiele brandstoffen energie opwekken veroorzaakt klimaatverandering'. 11% is het (helemaal) oneens met deze stelling.

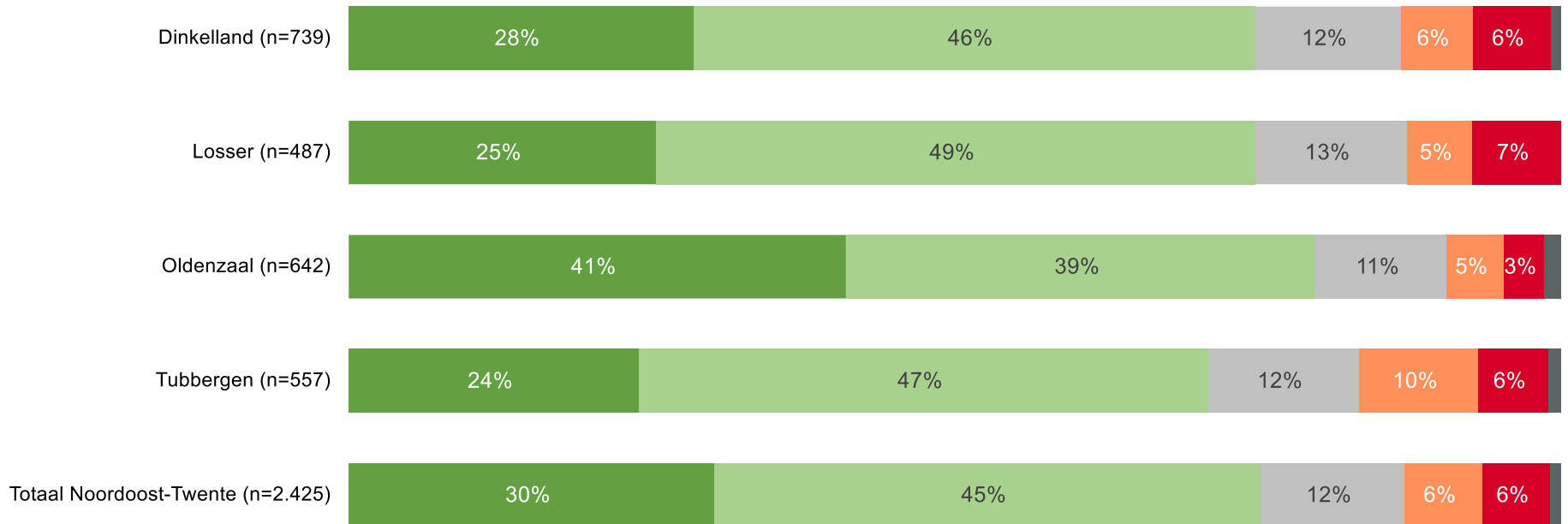
Hoe belangrijk vindt u de overgang van energie uit o.a. gas, olie en steenkool naar duurzame energie uit o.a. zon en wind?

Aan de respondenten is gevraagd hoe belangrijk zij de overgang vinden van energie uit o.a. gas, olie en steenkool naar duurzame energie uit o.a. zon en wind vinden. Ruim drie kwart (76%) vindt die overgang (heel) belangrijk. 9% vindt dit (heel) onbelangrijk. In de gemeente Oldenzaal vindt 84% de overgang van energie uit o.a. gas, olie en steenkool naar duurzame energie (heel) belangrijk.

Bent u het eens of oneens met de volgende uitspraak?

“Ik vind het belangrijk dat de gemeenten in Noordoost-Twente zich actief inzetten om lokaal meer duurzame energie op te wekken.”

■ Helemaal mee eens ■ Mee eens ■ Niet mee eens/niet mee oneens ■ Mee oneens ■ Helemaal mee oneens ■ Weet ik niet/geen mening

Respondenten hebben aangegeven in hoeverre zij het eens zijn met de stelling 'Ik vind het belangrijk dat de gemeenten in Noordoost-Twente zich actief inzetten om lokaal meer duurzame energie op te wekken'. Driekwart van de respondenten is het hier (helemaal) mee eens. 12% is het hier (helemaal) mee oneens.

Ik leef duurzaam want ik... Meer antwoorden mogelijk

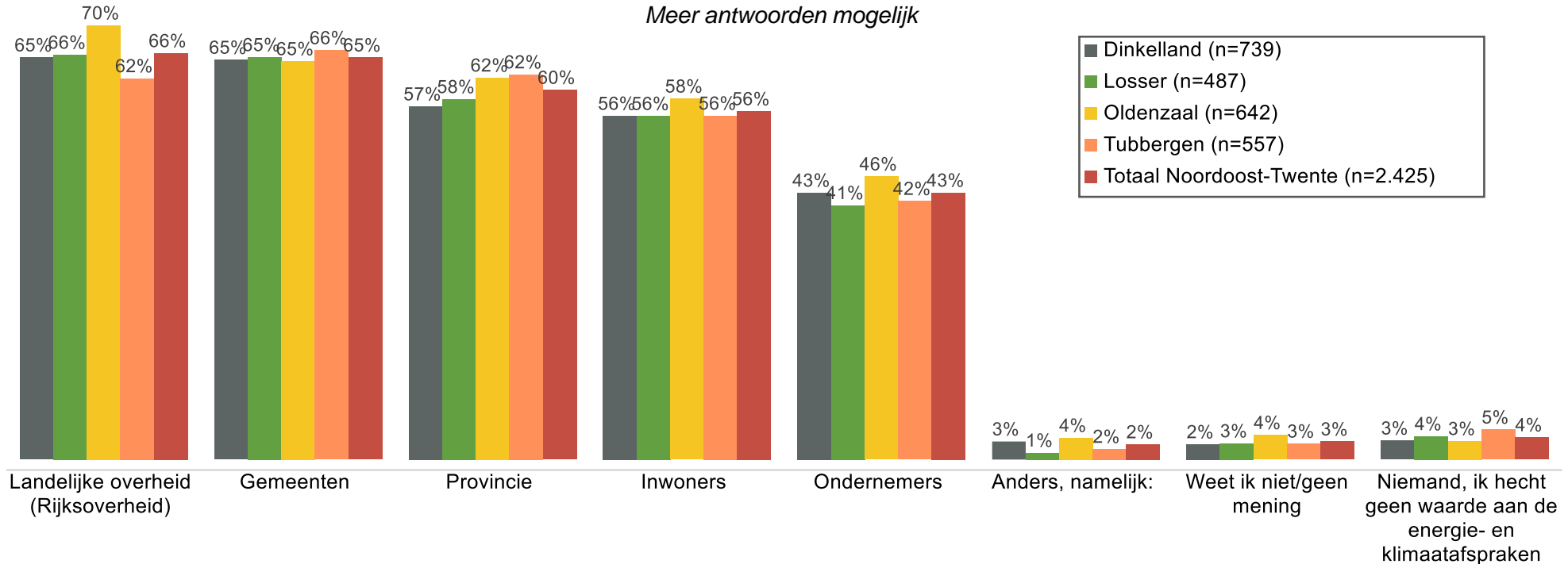
	Dinkelland (n=739)	Losser (n=487)	Oldenzaal (n=642)	Tubbergen (n=557)	Totaal Noordoost- Twente (n=2.425)
...scheid mijn afval	93%	93%	96%	90%	93%
...bespaar zoveel mogelijk energie	63%	61%	63%	61%	62%
...bespaar zoveel mogelijk water	57%	51%	54%	50%	53%
...isoleer mijn huis extra	53%	54%	48%	45%	50%
...gebruik duurzame energie (groene stroom/groen gas)	51%	54%	50%	44%	49%
...vlieg minder kilometers	43%	37%	46%	40%	42%
...heb zonnepanelen op mijn dak	43%	44%	39%	38%	41%
...rijd minder kilometers (op gas/benzine/diesel)	40%	36%	45%	36%	40%
...eet (meer) biologisch	26%	29%	36%	23%	28%
...eet geen of minder vlees	23%	25%	34%	18%	25%
...steun duurzame goede doelen	16%	19%	21%	16%	18%
...rijd met een elektrische auto	7%	6%	5%	4%	5%
...anders, namelijk:	5%	7%	7%	8%	7%
Ik leef niet duurzaam	2%	1%	1%	2%	2%

Respondenten hebben aangegeven hoe zij duurzaam leven. De drie meest genoemde antwoorden zijn: ik scheid mijn afval (93%), ik bespaar zoveel mogelijk energie (62%) en ik bespaar zoveel mogelijk water (53%). 2% leeft niet duurzaam.

Binnen Europa en in Nederland hebben we afspraken gemaakt over energie en klimaat. Binnen Noordoost-Twente geven we invulling aan deze afspraken.

Wie is volgens u binnen Noordoost-Twente verantwoordelijk voor het behalen van de energie- en klimaatafspraken?

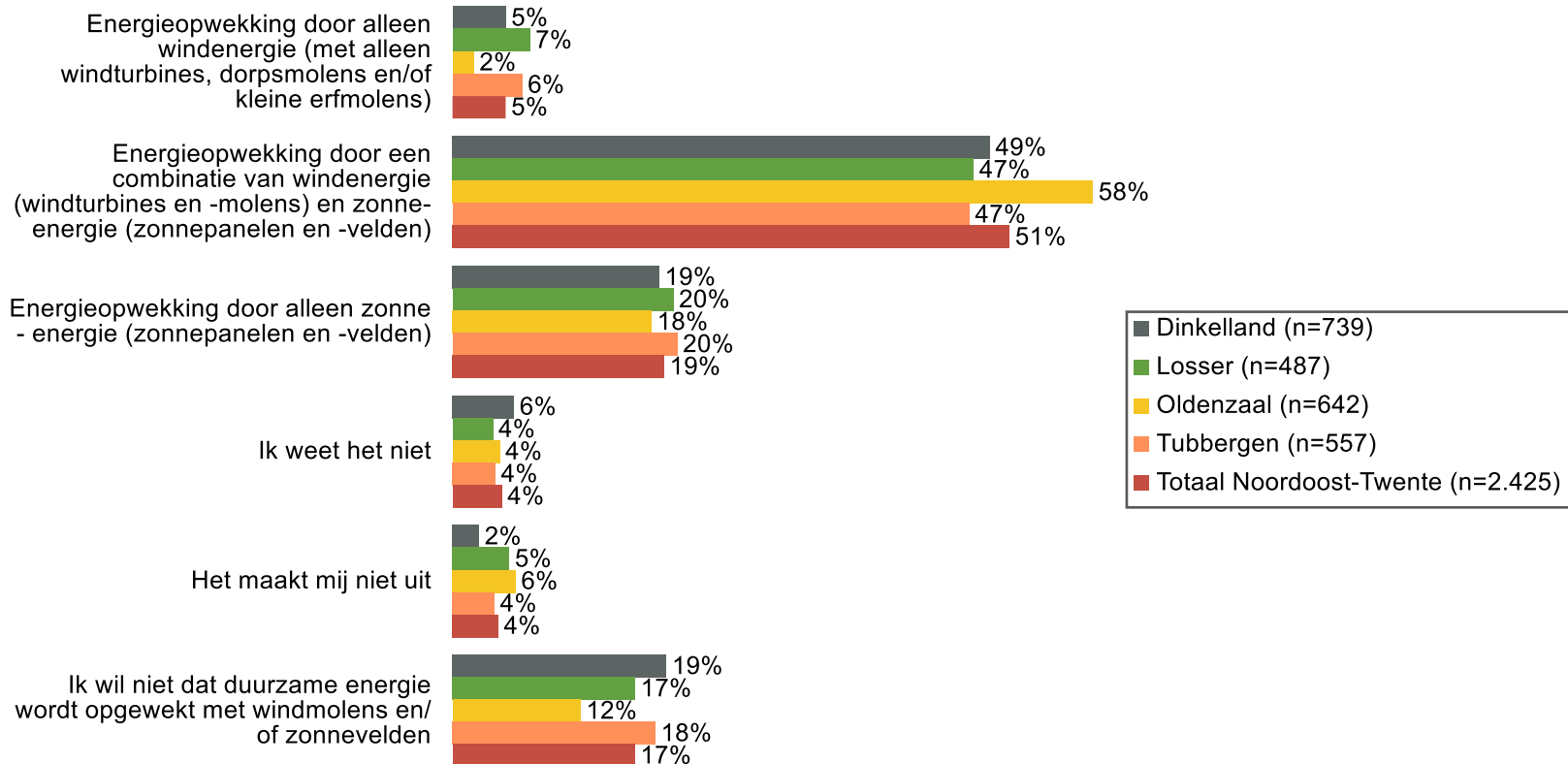
Dit is een verantwoordelijkheid van:
Meer antwoorden mogelijk

Aan de respondenten is gevraagd wie er volgens hen binnen Noordoost-Twente verantwoordelijk is voor het behalen van de energie- en klimaatafspraken. De meest genoemde antwoorden zijn: landelijke overheid (66%), gemeenten (65%), provincie (60%) en inwoners (56%). 4% hecht geen waarde aan de energie- en klimaatafspraken en vindt niemand verantwoordelijk.

Om in 2030 lokaal duurzame elektriciteit te kunnen produceren, wordt voor de Regionale Energiestrategie van Twente gebruik gemaakt van bewezen technieken. Dit zijn zonne- en windenergie, waarvan we weten dat ze voor 2030 op grote schaal kunnen worden ingezet.

Welke situatie heeft u het liefst?

Ongeveer de helft van de respondenten (51%) heeft het liefst dat energie opgewekt wordt door een combinatie van zon- en windenergie. 19% geeft de voorkeur aan energieopwekking door alleen zonne-energie en 5% aan energieopwekking alleen door windenergie. 17% wil niet dat duurzame energie opgewekt wordt door windmolens en/of zonnevelden.

Deze vraag is alleen beantwoord door respondenten die energieopwekking willen door een combinatie van windenergie en zonne-energie.

Zet de manieren om energie op te wekken in de volgorde van uw voorkeur.

1 = meeste voorkeur, 10 = minste voorkeur

Dinkelland (n=359)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Grote windturbines geclusterd
4. Een windbos
5. Kleine erfmolens
6. Veel kleine zonnevelden
7. Meer grote windturbines in lijnopstelling
8. Meerdere 'losstaande' grote windmolens
9. Dorpsmolens
10. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied

Losser (n=248)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Grote windturbines geclusterd
4. Een windbos
5. Veel kleine zonnevelden
6. Kleine erfmolens
7. Meer grote windturbines in lijnopstelling
8. Meerdere 'losstaande' grote windmolens
9. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied
10. Dorpsmolens

Oldenzaal (n=372)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Grote windturbines geclusterd
4. Een windbos
5. Veel kleine zonnevelden
6. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied
7. Meer grote windturbines in lijnopstelling
8. Meerdere 'losstaande' grote windmolens
9. Dorpsmolens
10. Kleine erfmolens

Deze vraag is alleen beantwoord door respondenten die energieopwekking willen door een combinatie van windenergie en zonne-energie.

Zet de manieren om energie op te wekken in de volgorde van uw voorkeur.

1 = meeste voorkeur, 10 = minste voorkeur

Tubbergen (n=263)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Grote windturbines geclusterd
4. Een windbos
5. Kleine erfmolens
6. Dorpsmolens
7. Veel kleine zonnevelden
8. Meer grote windturbines in lijnopstelling
9. Meerdere 'losstaande' grote windmolens
10. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied

Totaal Noordoost-Twente (n=1.242)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Grote windturbines geclusterd
4. Een windbos
5. Veel kleine zonnevelden
6. Meer grote windturbines in lijnopstelling
7. Kleine erfmolens
8. Meerdere 'losstaande' grote windmolens
9. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied
10. Dorpsmolens

Respondenten die een combinatie willen van zon- en windenergie hebben de bovenstaande manieren van energieopwekking op volgorde gezet van de meeste naar de minste voorkeur. De top 3 is: 1. zonnepanelen op grote bedrijfsdaken, 2. Zonnepanelen op daken van woningen en 3. Grote windturbines geclusterd.

Deze vraag is alleen beantwoord door respondenten die energieopwekking willen door alleen zonne-energie.

Zet de manieren om energie op te wekken in de volgorde van uw voorkeur.

1 = meeste voorkeur, 4 = minste voorkeur

Dinkelland (n=150)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Veel kleine zonnevelden
4. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied

Losser (n=100)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Veel kleine zonnevelden
4. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied

Oldenzaal (n=122)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Veel kleine zonnevelden
4. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied

Tubbergen (n=116)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Veel kleine zonnevelden
4. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied

Totaal Noordoost-Twente (n=488)

1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken
2. Zonnepanelen op daken van woningen
3. Veel kleine zonnevelden
4. Aantal grote zonnevelden in het buitengebied

Aan de respondenten die de voorkeur geven aan energieopwekking door alleen zonne-energie is gevraagd om de bovenstaande manieren van energieopwekking op volgorde te zetten van de meeste naar de minste voorkeur. Voor alle gemeenten geldt dat de volgende volgorde: 1. Zonnepanelen op grote bedrijfsdaken, 2. Zonnepanelen op daken van woningen, 3. Veel kleine zonnevelden en 4. Een aantal grote zonnevelden in het buitengebied.

Deze vraag is alleen beantwoord door respondenten die energieopwekking willen door alleen windenergie.

Zet de manieren om energie op te wekken in de volgorde van uw voorkeur.

1 = meeste voorkeur, 6 = minste voorkeur

Dinkelland (n=33)

1. Grote windturbines geclusterd
2. Dorpsmolens
3. Een windbos
4. Kleine erfmolens
5. Meerdere 'losstaande' grote turbines
6. Meer grote windturbines in lijnopstelling

Losser (n=29)

1. Grote windturbines geclusterd
2. Kleine erfmolens
3. Dorpsmolens
4. Een windbos
5. Meerdere 'losstaande' grote turbines
6. Meer grote windturbines in lijnopstelling

Oldenzaal (n=16)

1. Grote windturbines geclusterd
2. Meer grote windturbines in lijnopstelling
3. Een windbos
4. Meerdere 'losstaande' grote turbines
5. Dorpsmolens
6. Kleine erfmolens

Tubbergen (n=38)

1. Dorpsmolens
2. Grote windturbines geclusterd
3. Meerdere 'losstaande' grote windturbines
4. Een windbos
5. Meer grote windturbines in lijnopstelling
6. Kleine erfmolens

Totaal Noordoost-Twente (n=116)

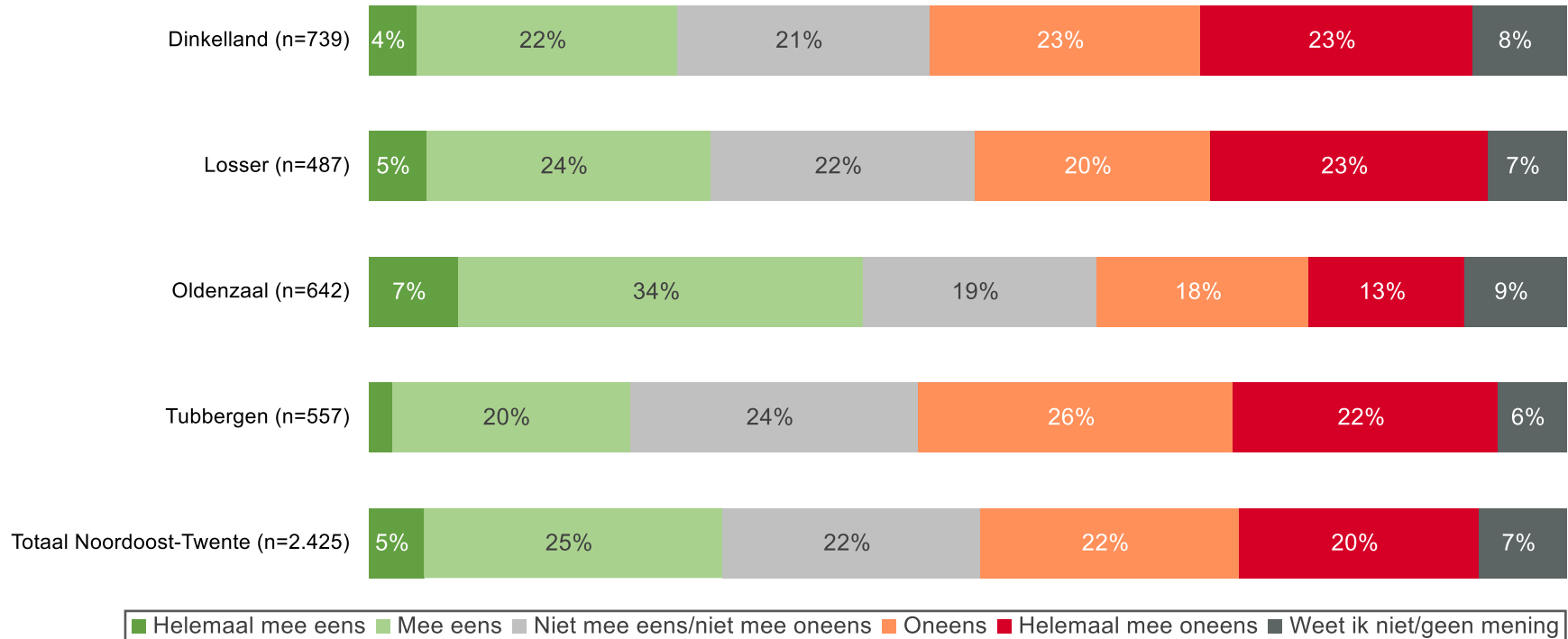
1. Grote windturbines geclusterd
2. Dorpsmolens
3. Kleine erfmolens
4. Een windbos
5. Meerdere 'losstaande' grote turbines
6. Meer grote windturbines in lijnopstelling

Aan de respondenten die de voorkeur geven aan energieopwekking door alleen windenergie is gevraagd om de bovenstaande manieren van energieopwekking op volgorde te zetten van de meeste naar de minste voorkeur. De drie manieren die de meeste voorkeur hebben zijn: 1. Grote windturbines geclusterd, 2. Dorpsmolens en 3. Kleine erfmolens.

Let op: de resultaten van Losser en Oldenzaal zijn door het lage aantal respondenten indicatief.

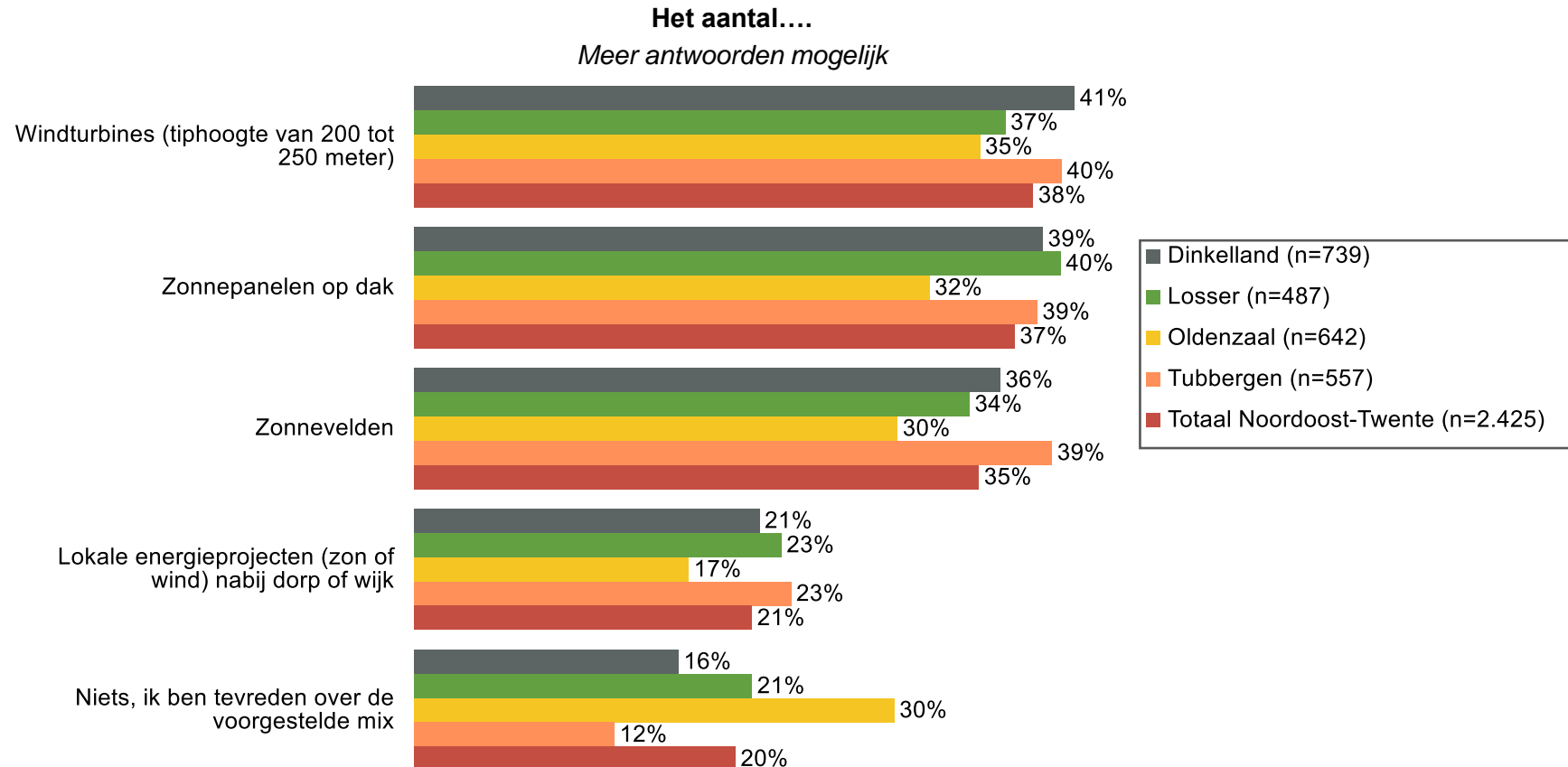
Om in het jaar 2030 de helft (50%) van onze energie duurzaam op te kunnen wekken, redden we het niet met bijvoorbeeld alleen zonnepanelen op daken. Als we alleen zonne-energie gebruiken moet we heel veel zonnevelden aanleggen. We moeten waarschijnlijk een mix van zonne- en windenergie inzetten. Het voorstel nu is: 18 windturbines, 100 ha zonnevelden, 63 ha zonnepanelen op daken en 12 lokale energieprojecten.

Wat vindt u van de voorgestelde mix van Noordoost-Twente?

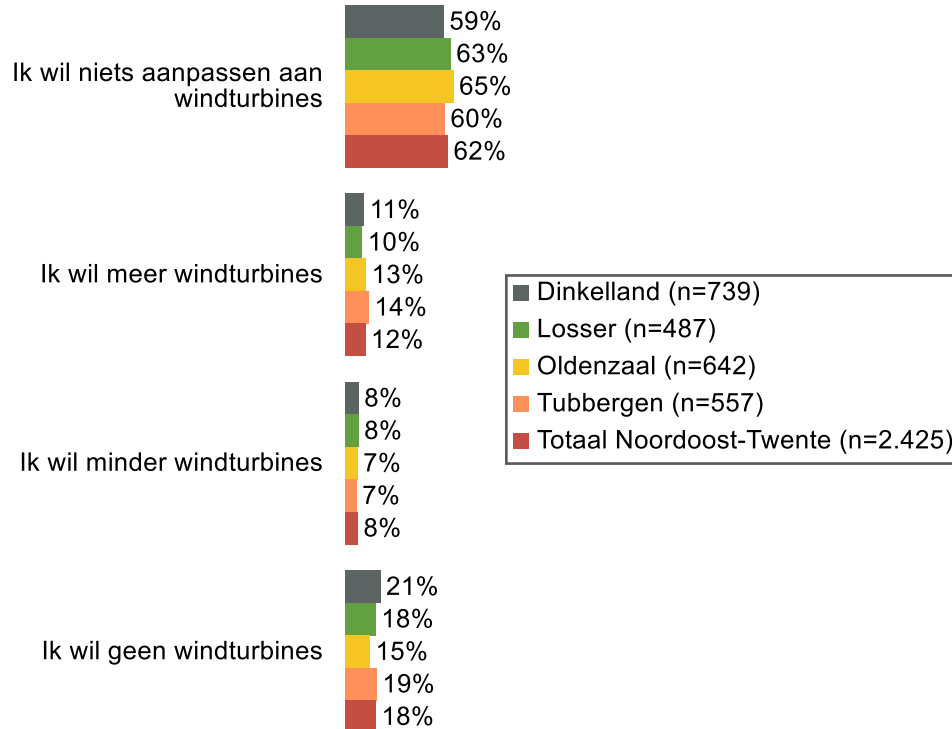
30% van de respondenten is het (helemaal) eens met de voorgestelde mix van Noordoost-Twente. 44% is het daar (helemaal) mee oneens. In de gemeente Oldenzaal is 41% van de respondenten het (helemaal) eens met de voorgestelde mix en in de gemeente is 22% het hier (helemaal) mee eens.

Wat moet er volgens u worden aangepast aan de voorgestelde mix?

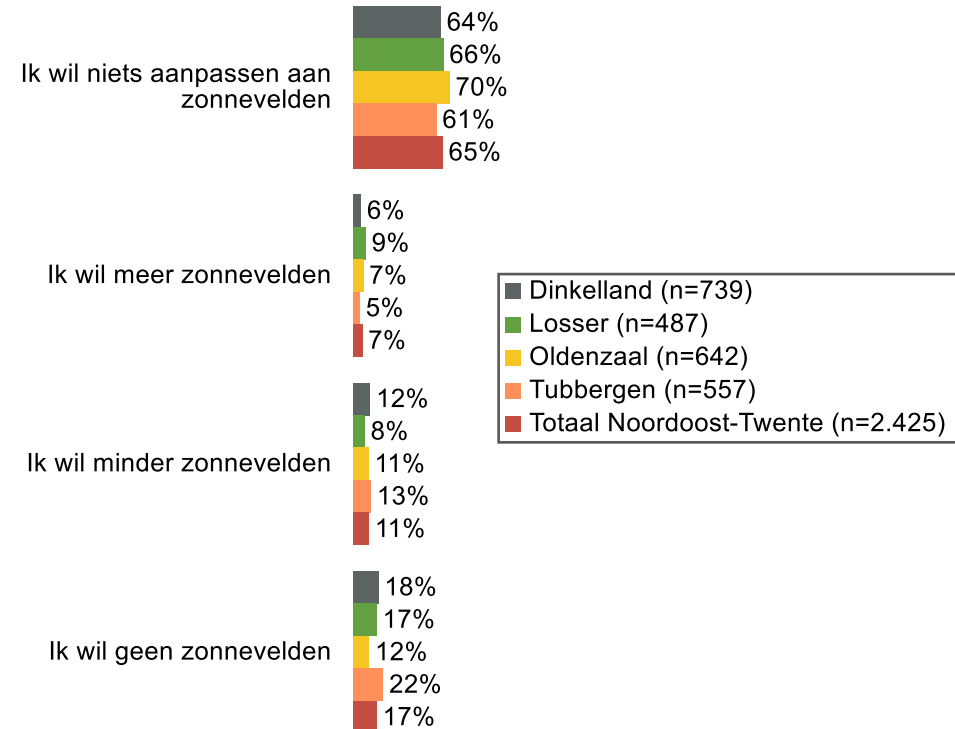

Een vijfde van de respondenten (20%) vindt dat er niks moet worden aangepast aan de voorgestelde mix. Zij zijn hier tevreden over. De andere 80% vindt dat er wel iets moet worden aangepast. 38% vindt dat het aantal windturbines moet worden aangepast. 37% vindt dit voor het aantal zonnepanelen op dak en 35% voor het aantal zonnevelden.

Wat wilt u aanpassen aan het aantal voorgestelde windturbines?

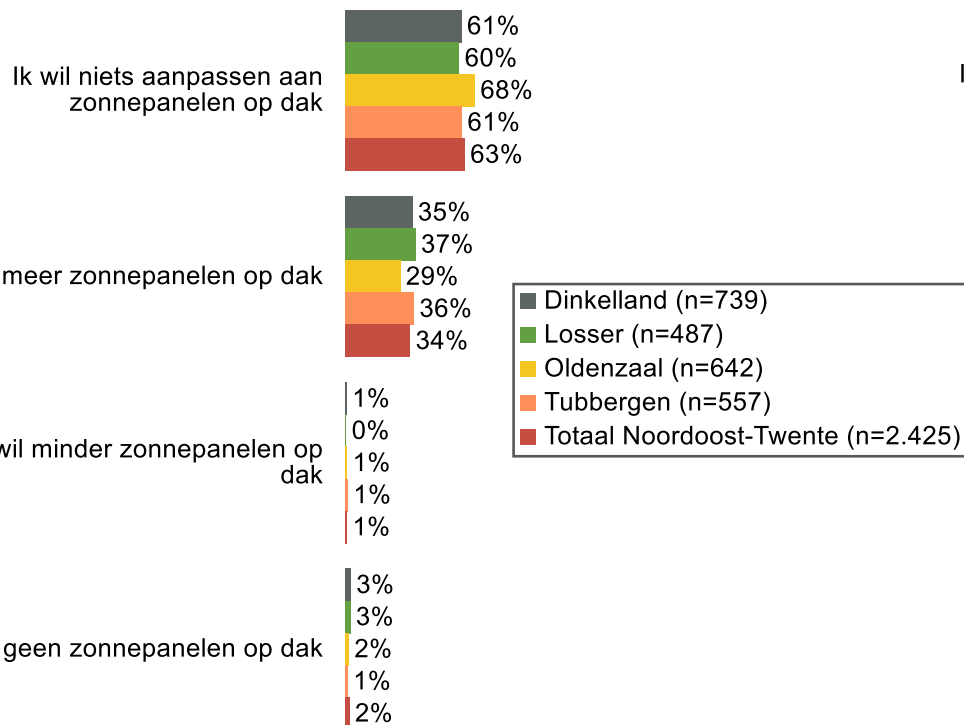

Wat wilt u aanpassen aan het aantal voorgestelde zonnevelden?

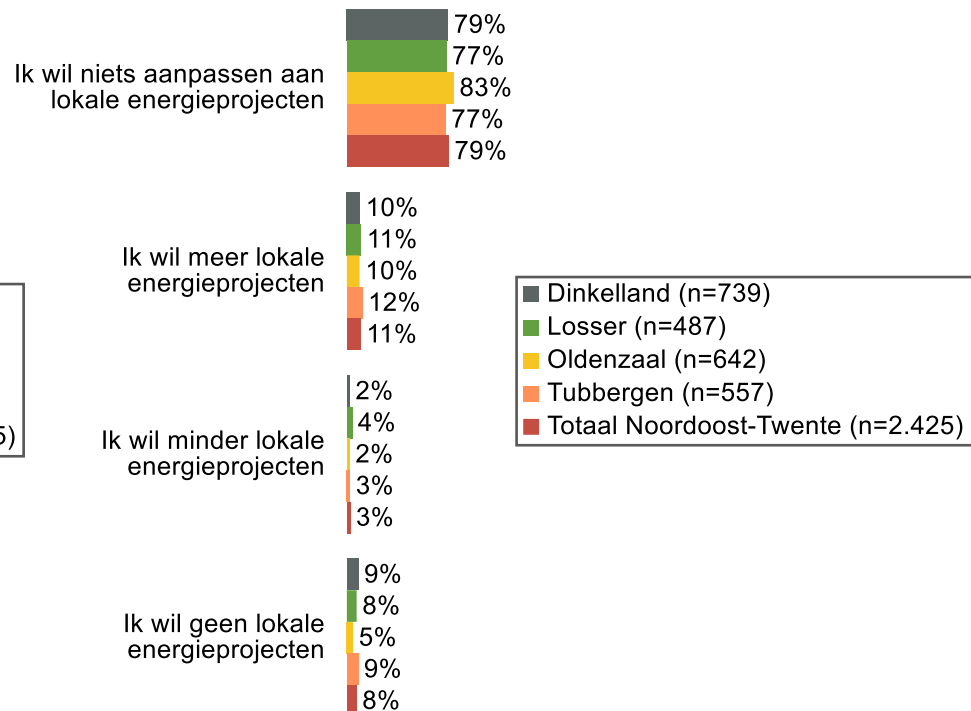

Het merendeel van de respondenten wil niets aanpassen aan windturbines (62%). De respondenten die dit wel zouden willen, benoemen dat zij helemaal geen windturbines willen (18%). 12% wil meer windturbines en 8% minder. Ook geeft het merendeel aan niets aan te willen passen aan zonnevelden (65%). Respondenten die dit wel willen, geven vooral aan dat zij geen zonnevelden willen (17%). 7% wil meer en 11% minder zonnevelden.

Wat wilt u aanpassen aan het aantal voorgestelde zonnepanelen op dak?

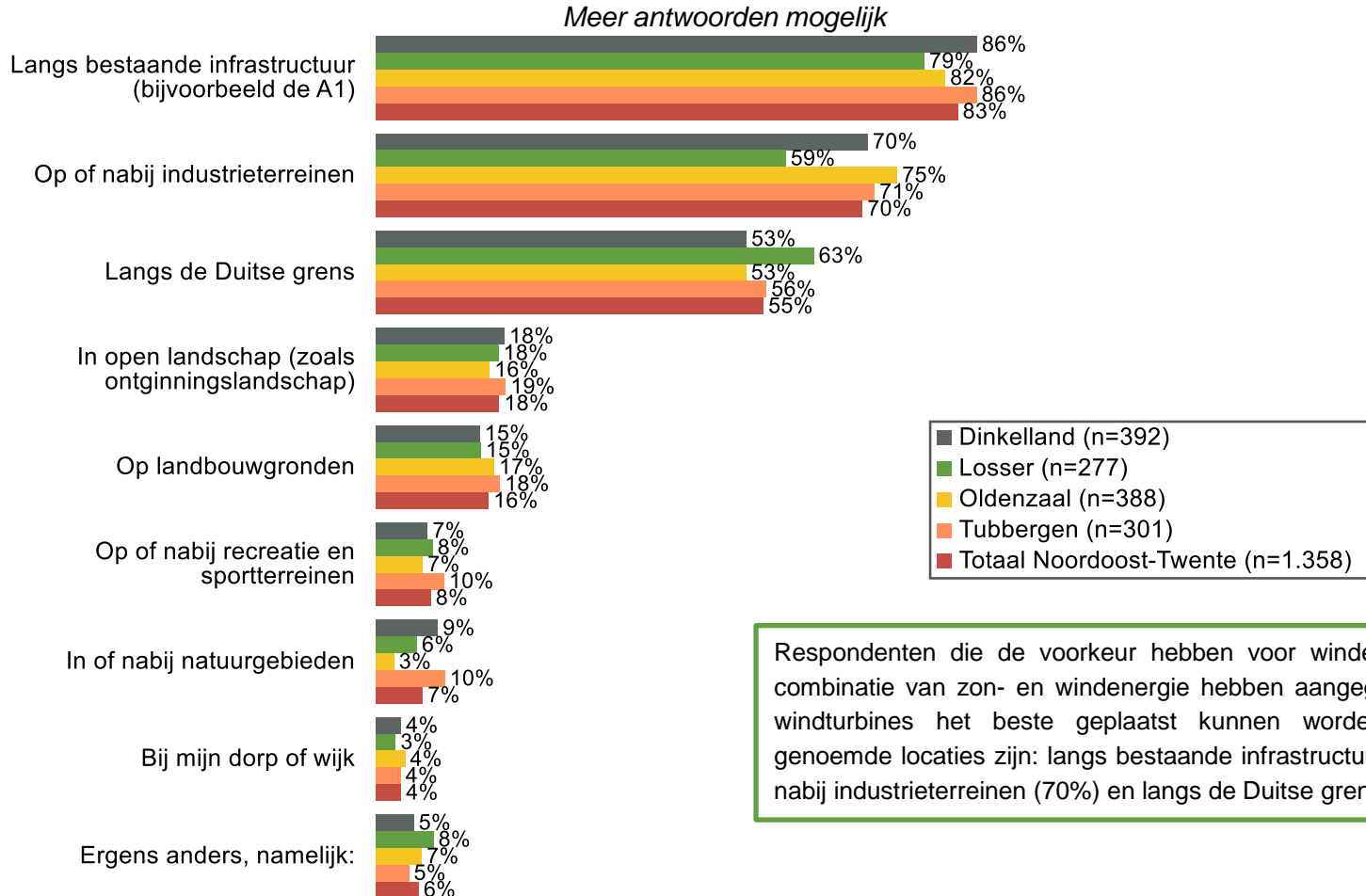
Wat wilt u aanpassen aan het aantal voorgestelde lokale energieprojecten (zon of wind) nabij dorp of wijk?

Het merendeel van de respondenten wil niets aanpassen aan zonnepanelen op dak (63%). De respondenten die dit wel zouden willen, benoemen vooral dat zij meer zonnepanelen op dak willen (34%). 2% wil geen zonnepanelen op dak en 1% wil er minder. Ook geeft het merendeel aan niets aan te willen passen aan lokale energieprojecten (79%). Respondenten die dit wel willen, geven vooral aan dat zij lokale energieprojecten willen (11%). 8% wil geen lokale energieprojecten en 11% minder.

Deze vraag is alleen beantwoord door respondenten die energie willen opwekken met alleen windenergie en door respondenten die energie willen opwekken door een combinatie van zon- en windenergie.

Waar kunnen windturbines (tiphoogte van 200 tot 250 meter) wat u betreft het beste worden geplaatst?

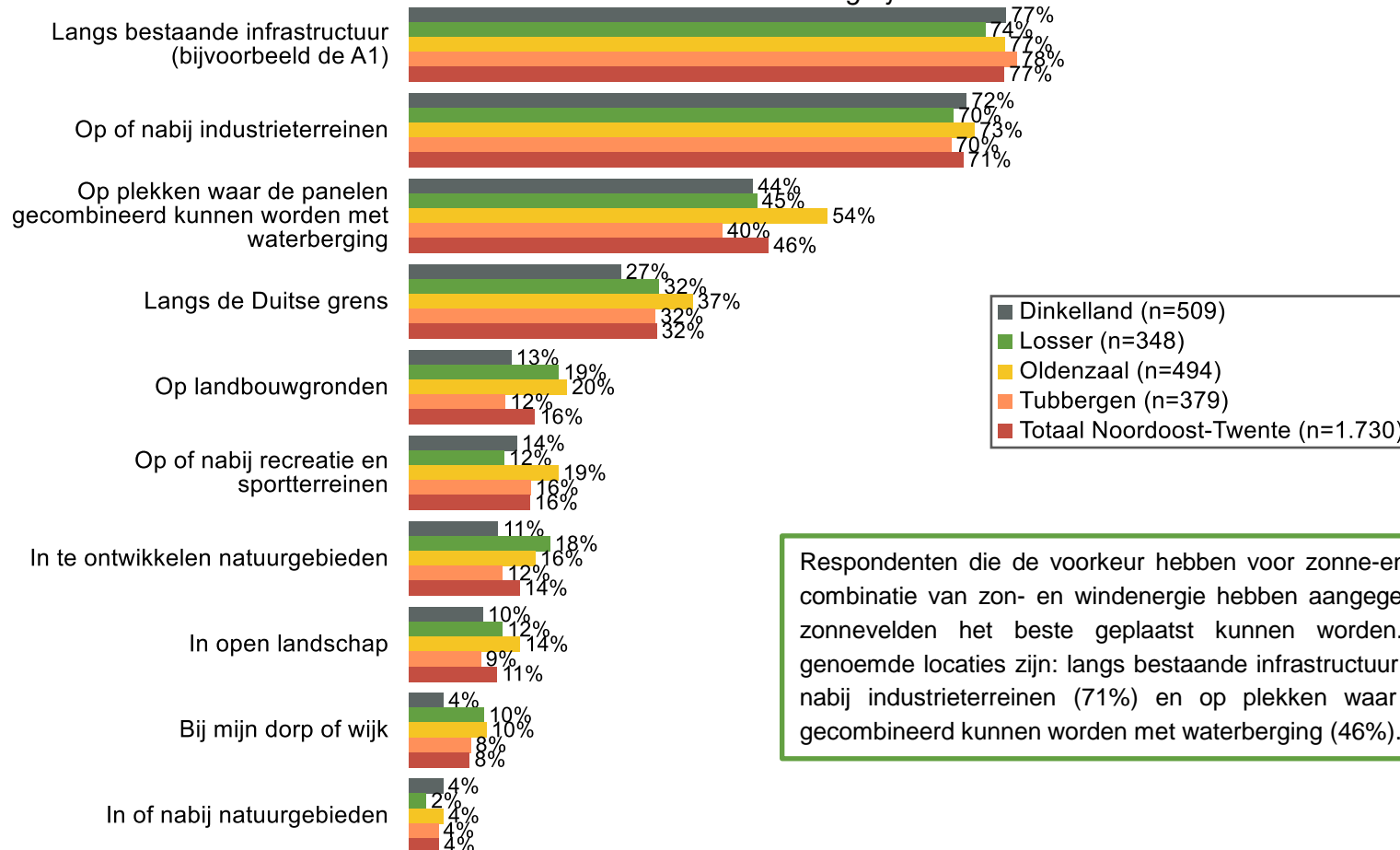
Respondenten die de voorkeur hebben voor windenergie of een combinatie van zon- en windenergie hebben aangegeven waar de windturbines het beste geplaatst kunnen worden. De meest genoemde locaties zijn: langs bestaande infrastructuur (83%), op of nabij industrieterreinen (70%) en langs de Duitse grens (55%).

Deze vraag is alleen beantwoord door respondenten die energie willen opwekken met alleen zonne-energie en door respondenten die energie willen opwekken door een combinatie van zon- en windenergie.

Waar kunnen zonnenvelden wat u betreft het beste worden geplaatst?

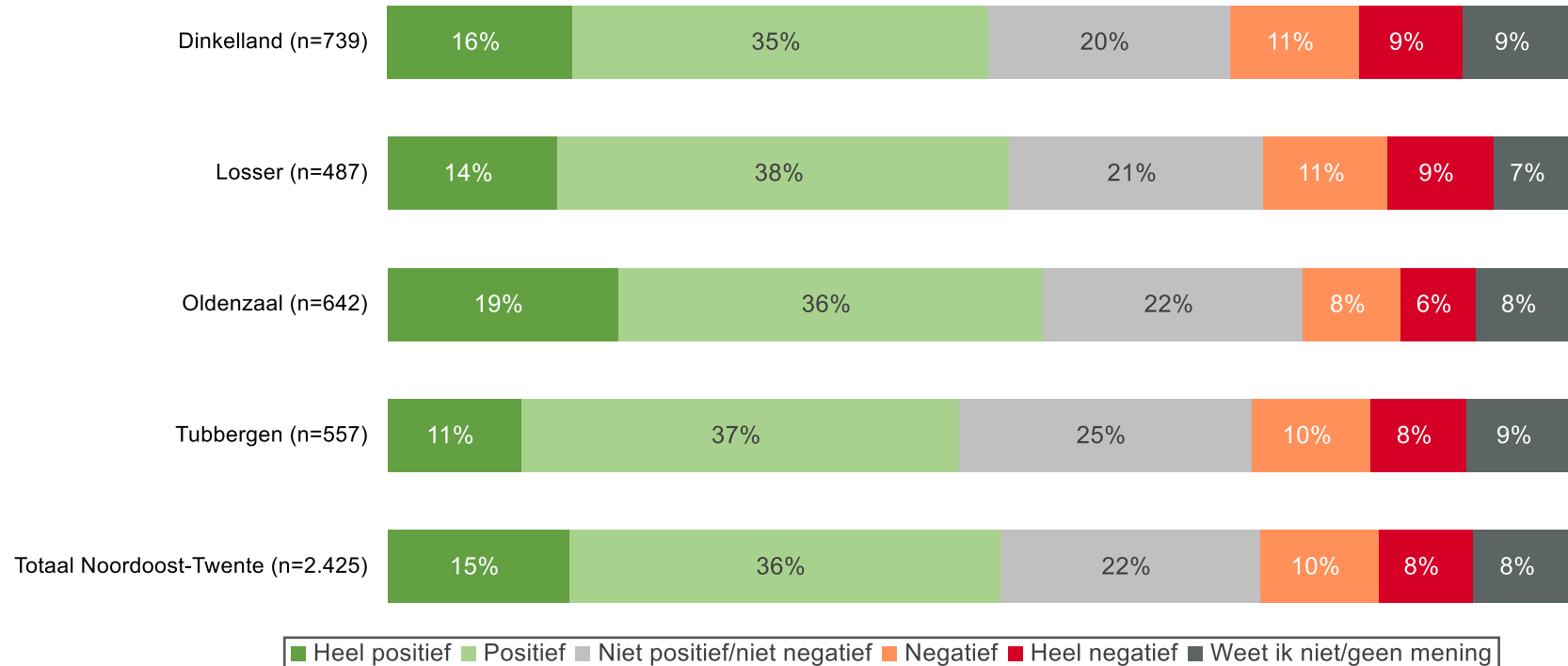
Meer antwoorden mogelijk

Respondenten die de voorkeur hebben voor zonne-energie of een combinatie van zon- en windenergie hebben aangegeven waar de zonnenvelden het beste geplaatst kunnen worden. De meest genoemde locaties zijn: langs bestaande infrastructuur (77%), op of nabij industrieterreinen (71%) en op plekken waar de panelen gecombineerd kunnen worden met waterberging (46%).

Stel, u krijgt de mogelijkheid om samen met andere inwoners mede-eigenaar te worden van zonnepanelen in uw gemeente, waarmee u geld kunt verdienen. Let wel: dit vraagt om een investering van uw kant! Stel u kunt de hoogte van de investering zelf bepalen en is mogelijk vanaf een bedrag van circa € 120,-.

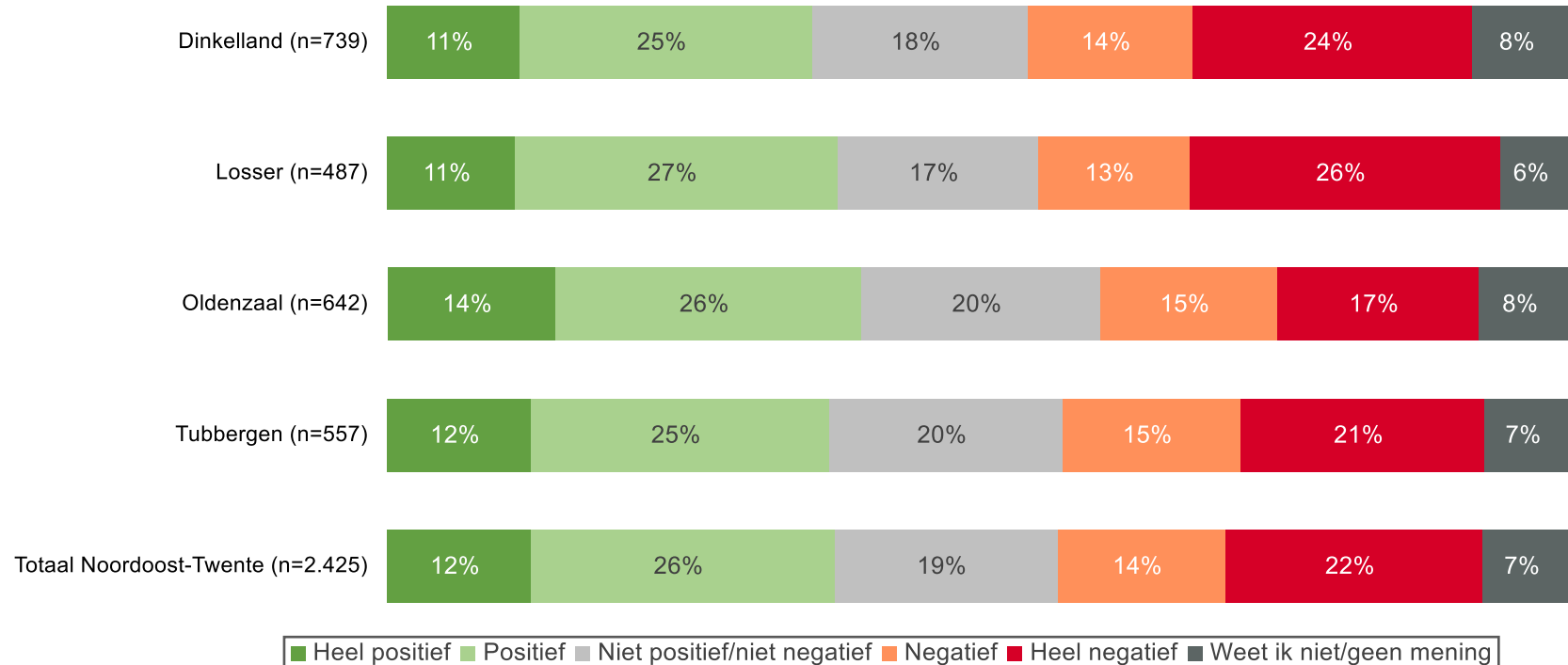
Hoe staat u hier dan tegenover?

51% van de respondenten staat (heel) positief tegenover de mogelijkheid dat zij zouden kunnen investeren in zonnepanelen in hun gemeente. 18% staat hier (heel) negatief tegenover.

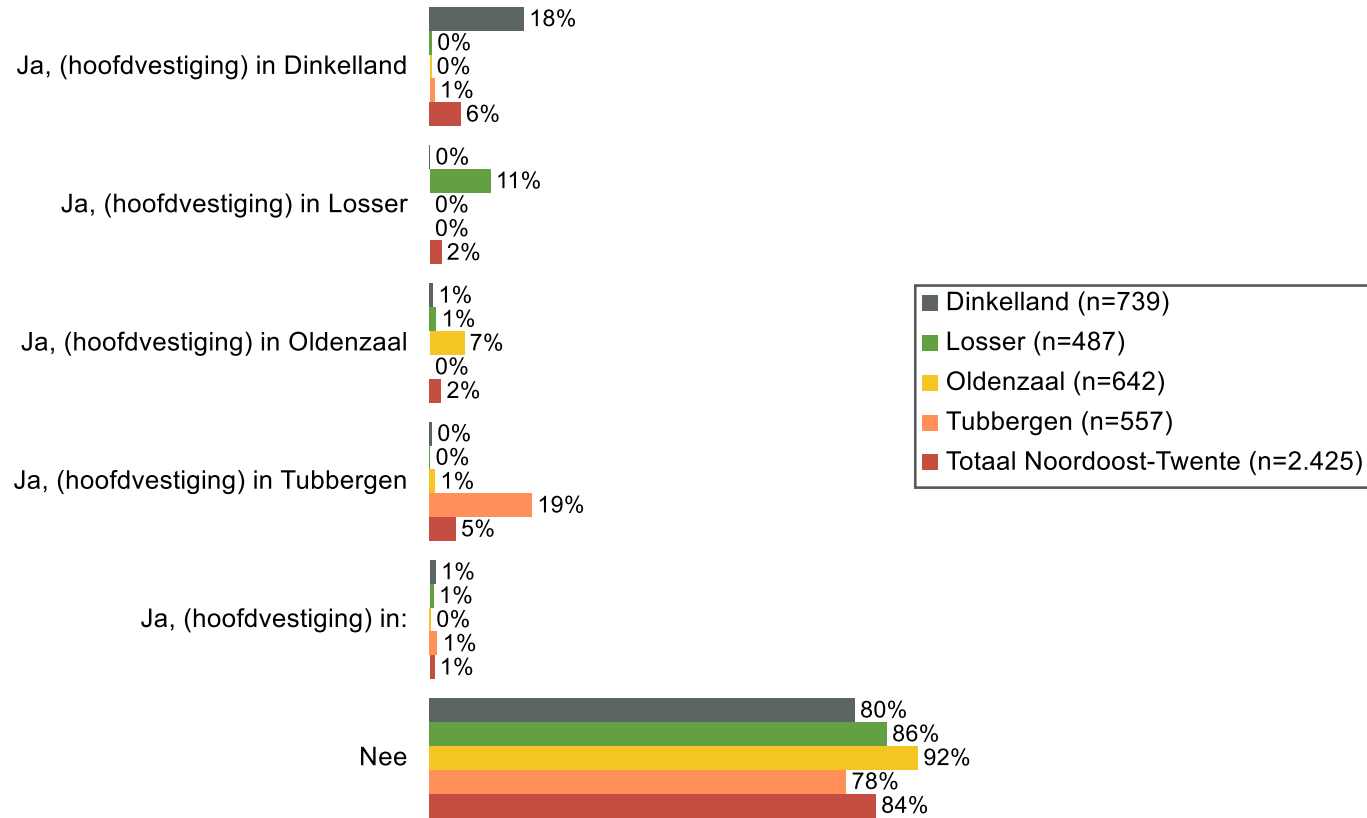
Stel, u krijgt de mogelijkheid om samen met andere inwoners mede-eigenaar te worden van windturbines/ windmolens in uw gemeente, waarmee u geld kunt verdienen. Let wel: dit vraagt om een investering van uw kant! Stel u kunt de hoogte van de investering zelf bepalen en is mogelijk vanaf een bedrag van circa € 120,-.

Hoe staat u hier dan tegenover?

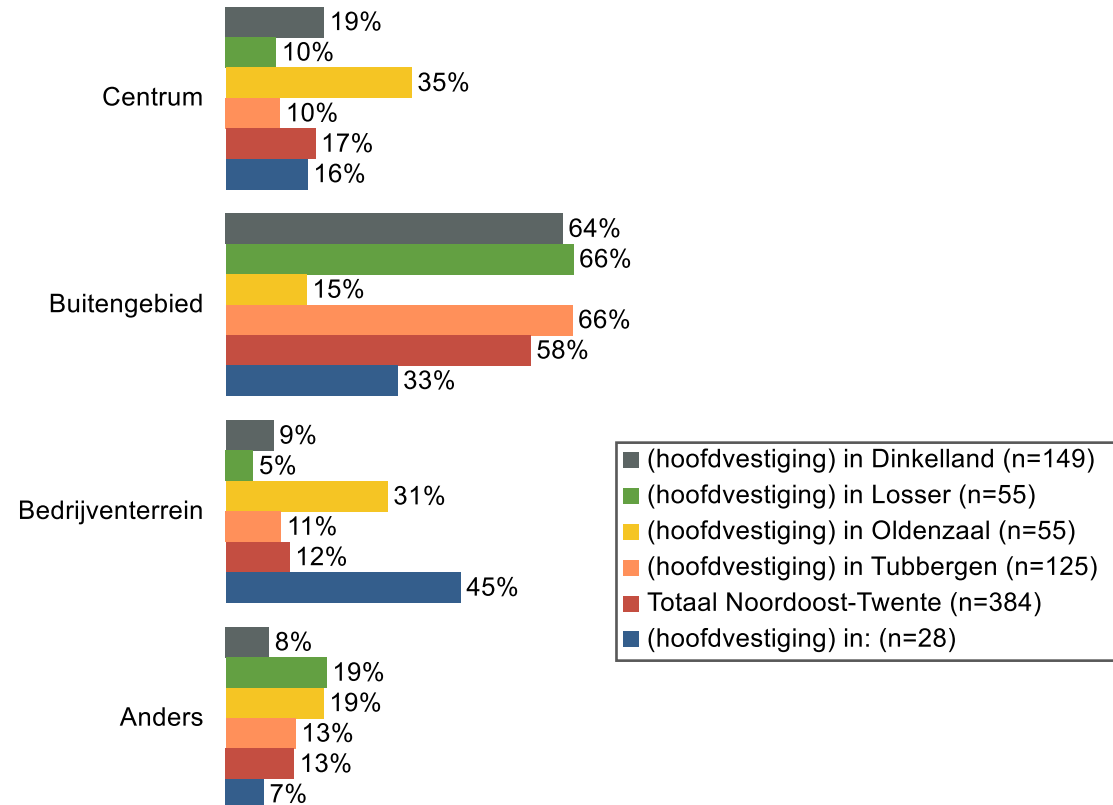
38% van de respondenten staat (heel) positief tegenover de mogelijkheid dat zij zouden kunnen investeren in windturbines/ windmolens in hun gemeente. 36% staat hier (heel) negatief tegenover.

Bent u ondernemer in Noordoost-Twente?

16% van de respondenten is ondernemer in Noordoost-Twente. 6% is gevestigd in Dinkelland, 2% in Losser, 2% in Oldenzaal en 5% in Tubbergen.

Waar is uw onderneming gevestigd?

58% van de ondernemers in Noordoost-Twente heeft een onderneming die gevestigd is in het buitengebied. Bij 17% is de onderneming gevestigd in het centrum en bij 12% op een bedrijventerrein.

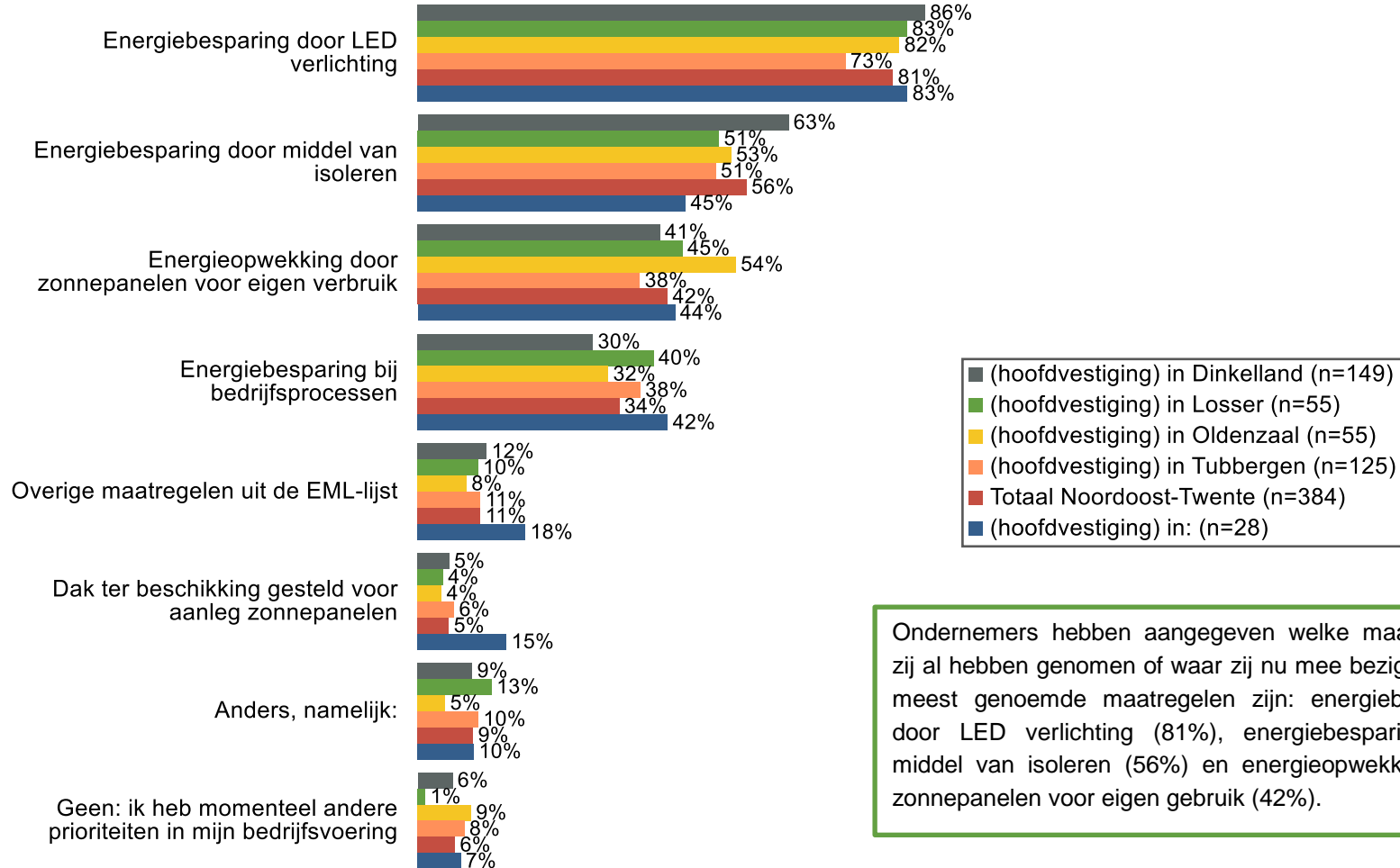
In welke branche bent u actief?

	(hoofdvesting) in Dinkelland (n=149)	(hoofdvesting) in Losser (n=55)	(hoofdvesting) in Oldenzaal (n=55)	(hoofdvesting) in Tubbergen (n=125)	Totaal Noordoost- Twente (n=384)	(hoofdvesting) in: (n=28)
Landbouw	33%	49%	1%	45%	35%	8%
Bouw	9%	4%	10%	9%	9%	21%
Zakelijke diensten	6%	4%	14%	9%	8%	8%
Industrie	7%	10%	11%	5%	7%	18%
Detailhandel	5%	5%	13%	7%	7%	3%
Zorg	7%	3%	10%	4%	6%	6%
Informatie & Communicatie	9%	2%	3%	3%	5%	7%
Recreatie & Toerisme	3%	4%	3%	3%	3%	7%
Horeca	3%	0%	2%	1%	2%	0%
Transport	3%	1%	2%	1%	2%	0%
Financiële instellingen	2%	0%	1%	1%	1%	0%
Overheid	1%	1%	0%	0%	1%	0%
Landgoederen	1%	5%	0%	0%	1%	0%
Kunst & Cultuur	1%	2%	0%	1%	1%	0%
Onderwijs	0%	3%	1%	0%	1%	0%
Anders, namelijk:	12%	7%	28%	12%	14%	21%

Welke van de onderstaande maatregelen heeft u al genomen of bent u mee bezig?

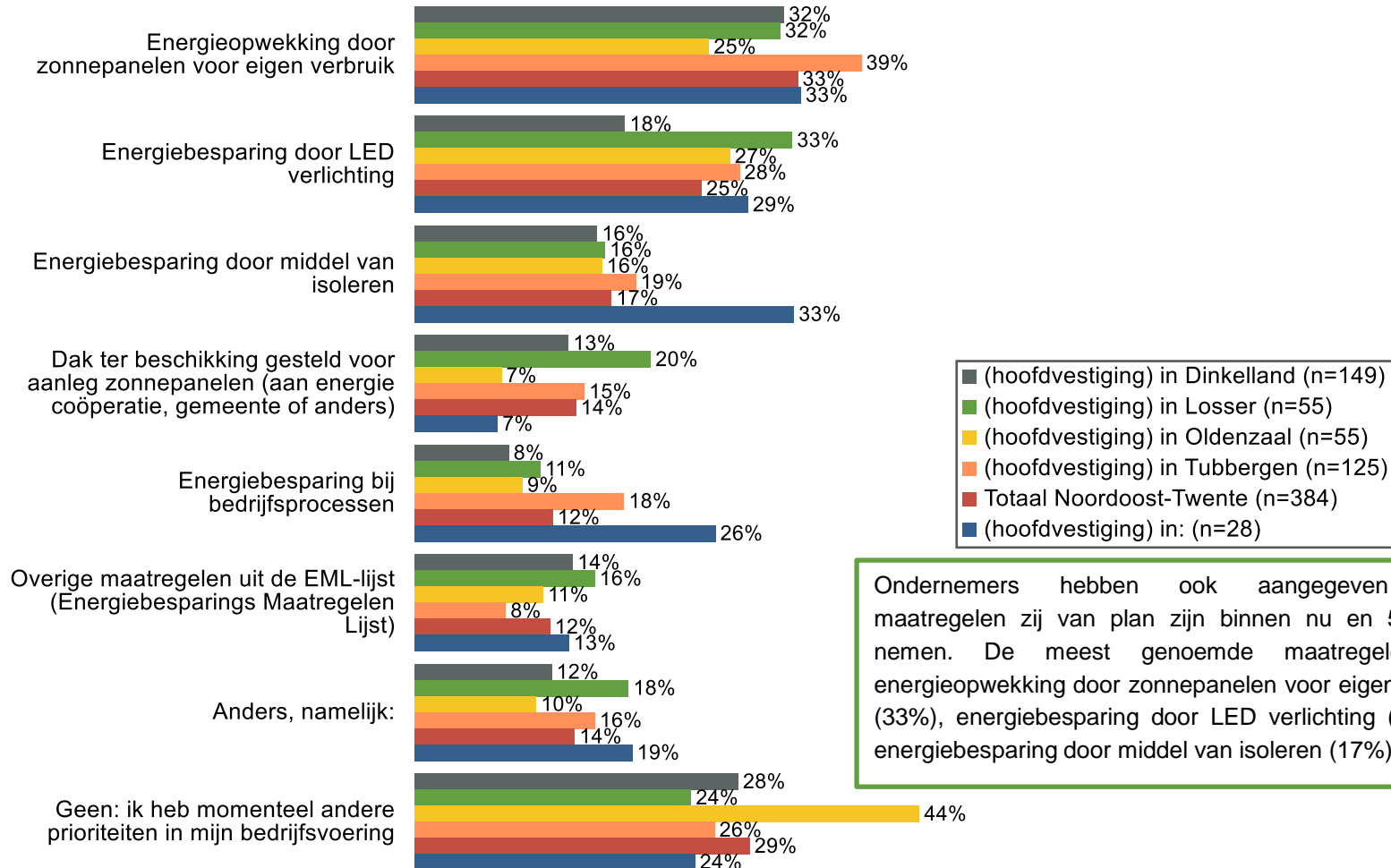
Meer antwoorden mogelijk

Ondernemers hebben aangegeven welke maatregelen zij al hebben genomen of waar zij nu mee bezig zijn. De meest genoemde maatregelen zijn: energiebesparing door LED verlichting (81%), energiebesparing door middel van isoleren (56%) en energieopwekking door zonnepanelen voor eigen gebruik (42%).

Welk van de onderstaande maatregelen bent u van plan binnen nu en 5 jaar te nemen?

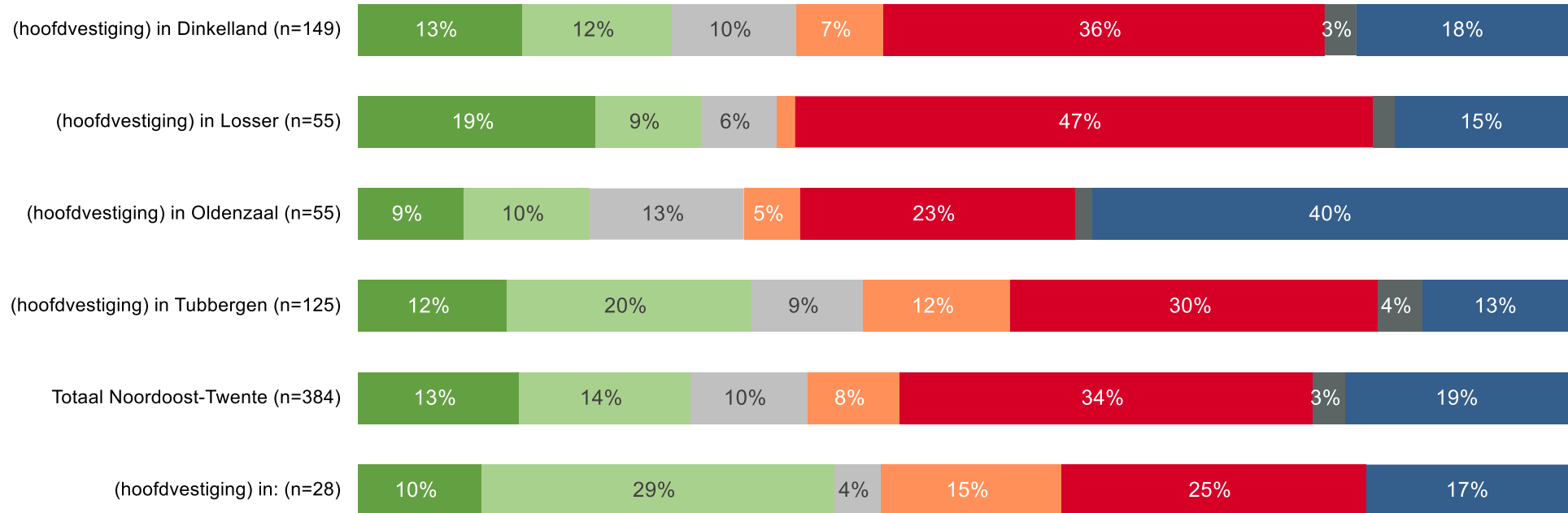
Meer antwoorden mogelijk

Ondernemers hebben ook aangegeven welke maatregelen zij van plan zijn binnen nu en 5 jaar te nemen. De meest genoemde maatregelen zijn: energieopwekking door zonnepanelen voor eigen verbruik (33%), energiebesparing door LED verlichting (25%) en energiebesparing door middel van isoleren (17%).

Bent u het eens of oneens met de volgende uitspraak?

“Ik zou graag een windmolen op mijn bedrijventerrein plaatsen indien mogelijk.”

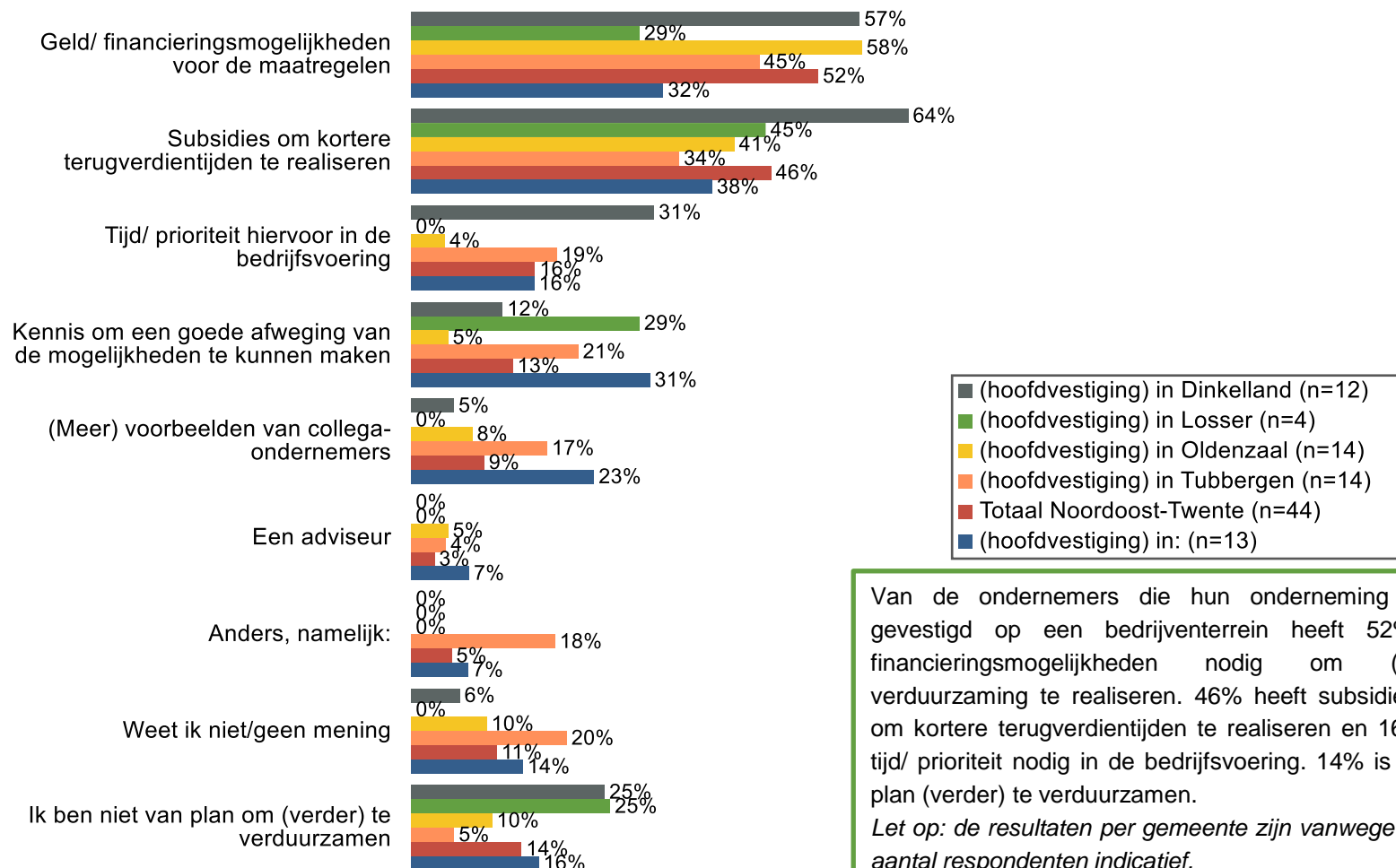

■ Helemaal mee eens ■ Mee eens ■ Niet mee eens/niet mee oneens ■ Mee oneens ■ Helemaal mee oneens ■ Weet ik niet/geen mening ■ Niet van toepassing

27% van de ondernemers is het (helemaal) eens met de stelling 'Ik zou graag een windmolen op mijn bedrijventerrein plaatsen indien mogelijk'. 42% is het hier (helemaal) mee oneens.

Deze vraag is alleen beantwoord door de respondenten die een onderneming hebben gevestigd op een bedrijventerrein.

Wat heeft u nodig om de (verdere) verduurzaming van uw bedrijf te kunnen realiseren? Meer antwoorden mogelijk

Van de ondernemers die hun onderneming hebben gevestigd op een bedrijventerrein heeft 52% geld/ financieringsmogelijkheden nodig om (verdere) verduurzaming te realiseren. 46% heeft subsidies nodig om kortere terugverdientijden te realiseren en 16% heeft tijd/ prioriteit nodig in de bedrijfsvoering. 14% is niet van plan (verder) te verduurzamen.

Let op: de resultaten per gemeente zijn vanwege het lage aantal respondenten indicatief.

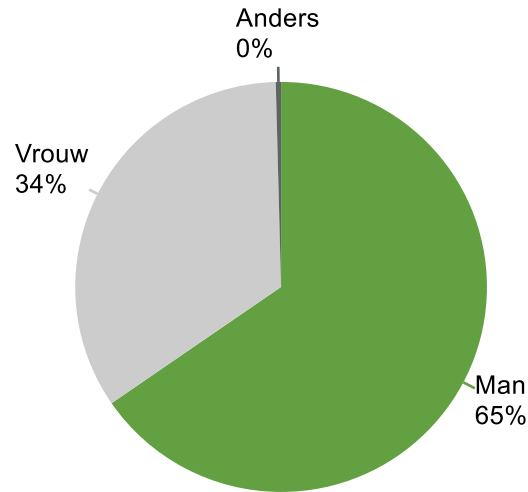
Movementem

Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

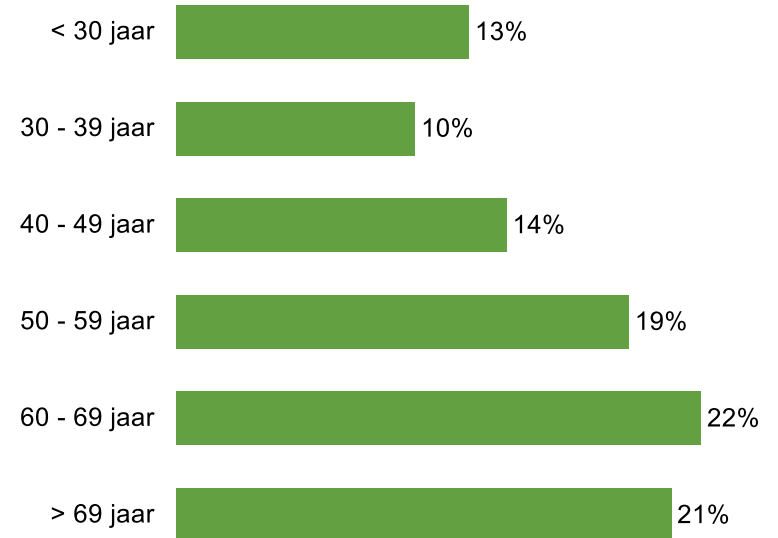

Bijlagen

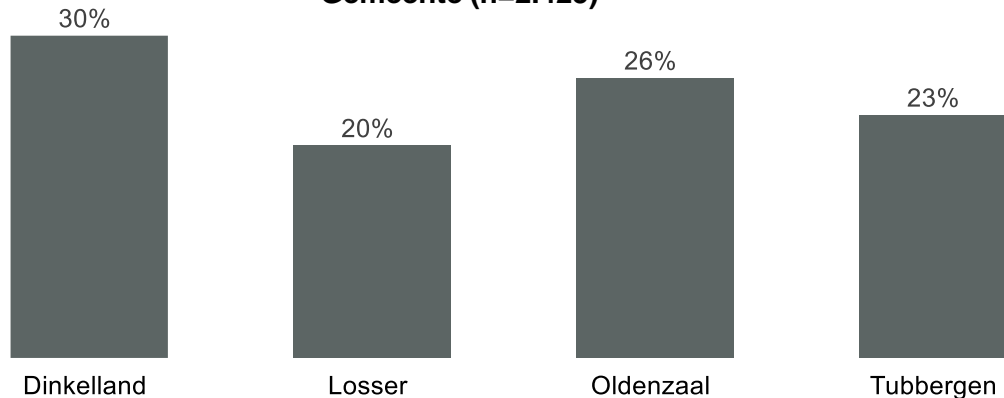
Geslacht (n=2.425)

Leeftijd (n=2.424)

Gemeente (n=2.425)

Binnen dit panelonderzoek zijn de resultaten gewogen naar leeftijd. Hiermee zijn de resultaten gecorrigeerd om de mogelijke invloed van de niet geheel representatieve steekproef weg te nemen. Op deze en de volgende pagina staan ongewogen resultaten. De rest van de rapportage zal gewogen resultaten bevatten. Meer informatie over de weging staat in bijlage 2 weergegeven.

Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Elke steekproef geeft afwijkingen ten opzichte van de werkelijkheid, maar de uitkomsten moeten een zo goed mogelijk beeld geven van de populatie. In kwantitatief onderzoek is het gebruikelijk om te spreken van een statistisch betrouwbaar verschil, als de afwijking zo groot is dat deze niet door toeval wordt veroorzaakt. Het betrouwbaarheidsniveau is gedefinieerd als 1 (100%) minus het significantieniveau. Het is gangbaar uit te gaan van een significantieniveau van 5%. Dan is er sprake van een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Dat wil zeggen dat, als het onderzoek op dezelfde wijze en op hetzelfde moment zou worden herhaald, de uitkomsten in 95% van de gevallen hetzelfde beeld zouden geven.

De nauwkeurigheid (uitgedrukt in foutmarge) geeft het gebied van waarden aan, waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie ligt. Een foutmarge van bijvoorbeeld 5%, betekent dat de werkelijke waarde van de totale populatie 5% hoger of lager kan liggen dan de waarde van de steekproef. Concreet: indien een onderzoeksuitkomst van de steekproef aangeeft dat 50% van de respondenten een rapportcijfer 8 geeft voor een bepaald aspect, dan ligt dit percentage in werkelijkheid maximaal 5% boven of 5% onder deze 50%, ofwel tussen de 45% en 55%. Een foutmarge van 5% is gangbaar en algemeen geaccepteerd bij (statistisch) kwantitatief onderzoek.

Met het omvangrijke aantal respondenten dat heeft deelgenomen (2.425) kunnen met 95% betrouwbaarheid en 1,97% nauwkeurigheid uitspraken worden gedaan op een totaal niveau. De hoge betrouwbaarheid en nauwkeurigheid maken de data geschikt voor verdere analyses.

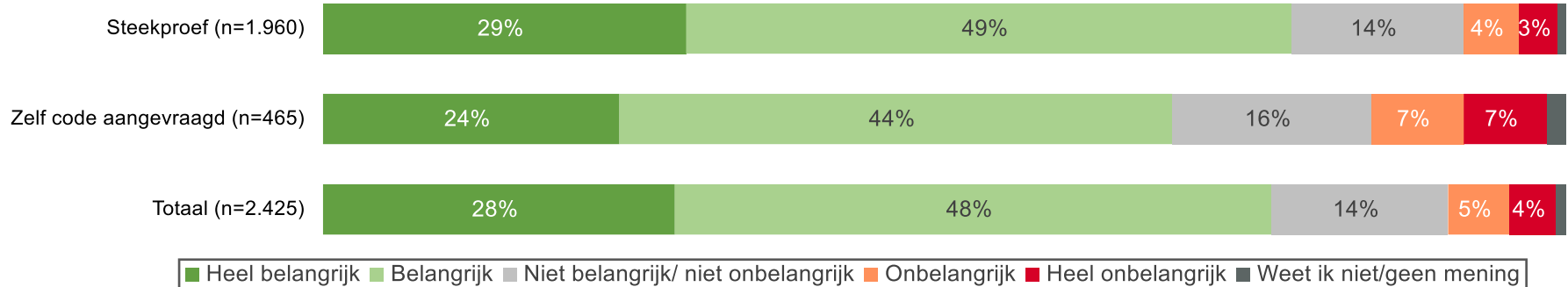
Weging

Binnen dit panelonderzoek zijn de resultaten gewogen naar leeftijd en kern. Hiermee zijn de resultaten gecorrigeerd om de mogelijke invloed van de niet geheel representatieve steekproef weg te nemen. Dit is een gangbare werkwijze in statistisch kwantitatief onderzoek. Personen in ondervertegenwoordigde groepen krijgen een gewicht groter dan 1 en tellen relatief zwaarder mee in het totaalresultaat, personen in groepen met een oververtegenwoordiging krijgen een gewicht kleiner dan 1.

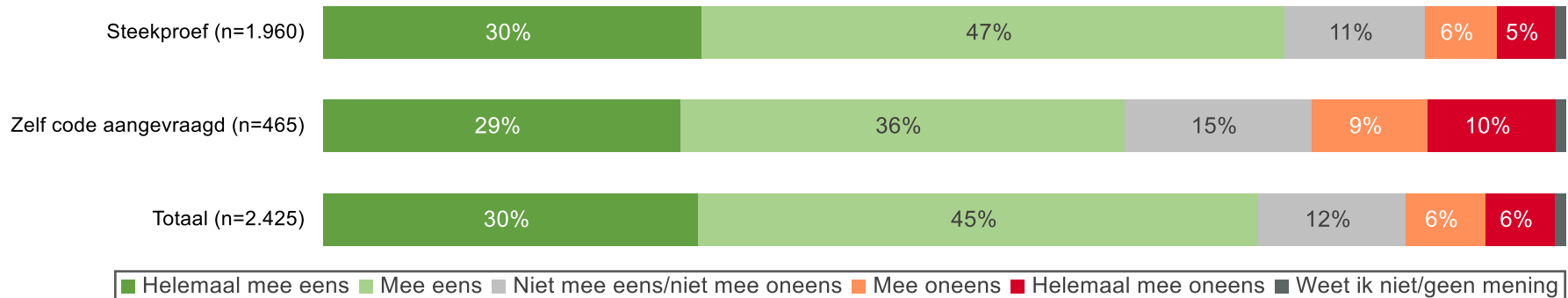
Vanwege de ondervertegenwoordiging van respondenten jonger dan 30 jaar uit de gemeente Oldenzaal, krijgt een respondent uit deze groep bijvoorbeeld weegfactor 2,65 en een respondent tussen de 60 en 69 jaar uit de gemeente Losser (die oververtegenwoordigd is) weegfactor 0,55. Weegfactoren mogen niet te groot zijn (een groep in een steekproef met een aandeel van bijvoorbeeld 5%, kan niet worden 'opgeblazen' tot 50%). Doorgaans wordt een maximale weegfactor van 3 en een minimale weegfactor van 0,5 gehanteerd.

Door de weging zijn de resultaten representatief over leeftijd.

Hoe belangrijk vindt u de overgang van energie uit o.a. gas, olie en steenkool naar duurzame energie uit o.a. zon en wind?

"Ik vind het belangrijk dat de gemeenten in Noordoost-Twente zich actief inzetten om lokaal meer duurzame energie op te wekken."

78% van de respondenten uit de steekproef vindt de overgang van energie uit o.a. gas, olie en steenkool naar duurzame energie uit o.a. zon en wind (heel) belangrijk. Bij de groep respondenten die zelf een code heeft aangevraagd is dit 68%. Op totaalniveau geeft driekwart (75%) van de respondenten aan dat zij het belangrijk vinden dat de gemeenten in Noordoost-Twente zich actief inzetten om lokaal meer duurzame energie op te wekken. Bij de groep respondenten die zelf een code heeft aangevraagd is dit 65%.

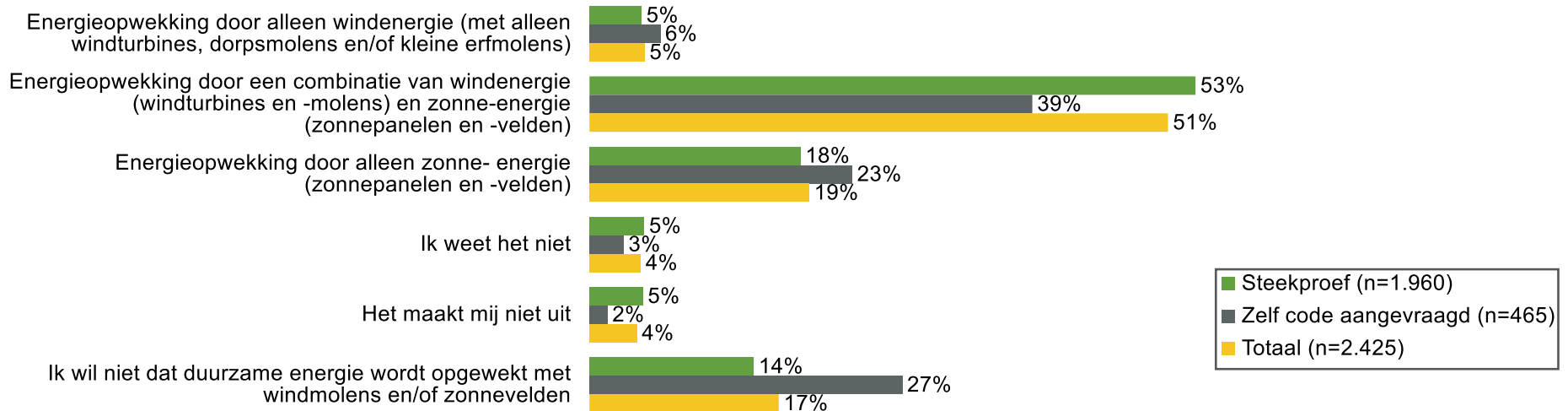

Ik leef duurzaam want ik...
Meer antwoorden mogelijk

	Steekproef (n=1.960)	Zelf code aangevraagd (n=465)	Totaal (n=2.425)
...scheid mijn afval	93%	91%	93%
...bespaar zoveel mogelijk energie	61%	68%	62%
...bespaar zoveel mogelijk water	53%	56%	53%
...isoleer mijn huis extra	49%	59%	50%
...gebruik duurzame energie (groene stroom/groen gas)	48%	58%	49%
...vlieg minder kilometers	41%	50%	42%
...heb zonnepanelen op mijn dak	39%	48%	41%
...rijd minder kilometers (op gas/benzine/diesel)	39%	43%	40%
...eet (meer) biologisch	27%	35%	28%
...eet geen of minder vlees	25%	27%	25%
...steun duurzame goede doelen	18%	16%	18%
...rijd met een elektrische auto	5%	7%	5%
...anders, namelijk:	6%	8%	7%
Ik leef niet duurzaam	2%	2%	2%

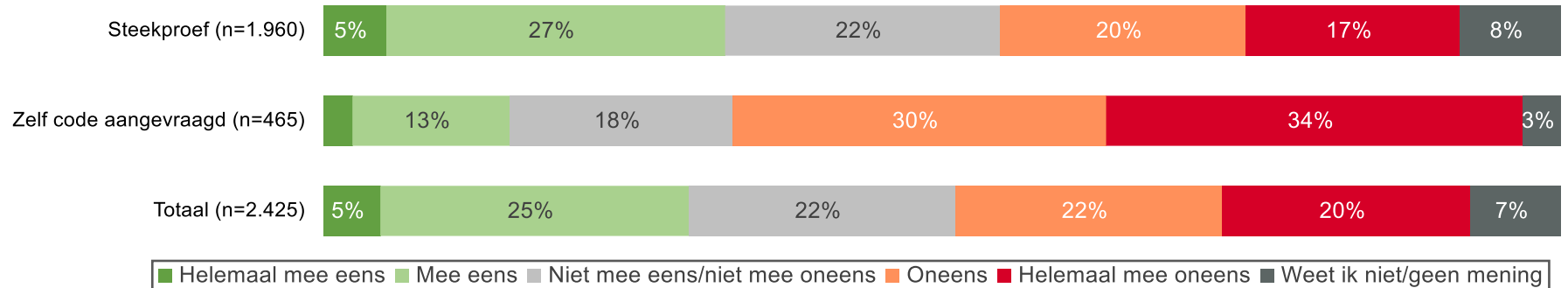
Op totaalniveau geeft 50% van de respondenten aan dat zij duurzaam leven omdat zij hun huis extra isoleren. Bij de groep respondenten die zelf een code heeft aangevraagd is dit 59%. Daarnaast geeft 49% van het totaal aan dat zij duurzame energie gebruiken. Bij de groep respondenten die zelf een code heeft aangevraagd is dit 58%.

Welke situatie heeft u het liefst?

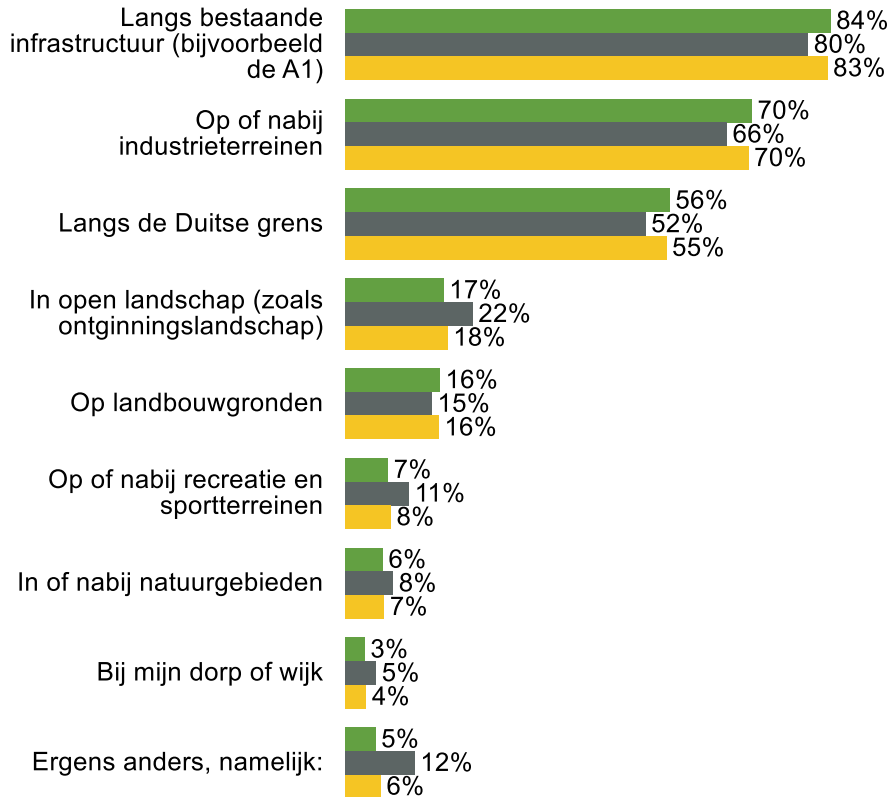
Respondenten hebben aangegeven welke situatie zij het liefst hebben. Op totaalniveau geeft 51% aan dat zij het liefst een situatie hebben met energieopwekking door een combinatie van windenergie en zonne-energie. Van de respondenten uit de steekproef geeft 53% dit aan en van de respondenten die zelf een code hebben aangevraagd geeft 39% dit aan.

Wat vindt u van de voorgestelde mix van Noordoost-Twente?

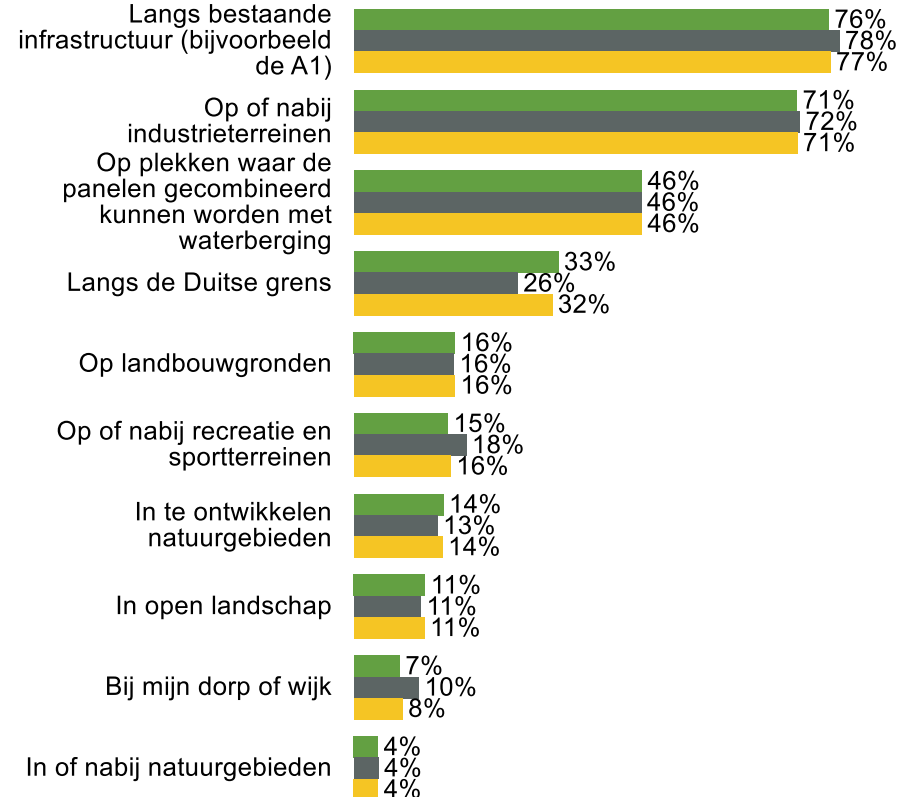
Respondenten hebben aangegeven wat zij vinden van de voorgestelde mix van Noordoost-Twente. Op totaalniveau is 30% het hiermee (helemaal) eens; 42% is het hiermee (helemaal) oneens. Van de groep respondenten die zelf een code hebben aangevraagd is 15% het hiermee (helemaal) eens; 64% is het hiermee (helemaal) oneens.

Waar kunnen windturbines (tiphoogte van 200 tot 250 meter) wat u betreft het beste worden geplaatst?

■ Steekproef (n=1.148)
■ Zelf code aangevraagd (n=210)
■ Totaal (n=1.358)

Waar kunnen zonnepanelen wat u betreft het beste worden geplaatst?

■ Steekproef (n=1.437)
■ Zelf code aangevraagd (n=293)
■ Totaal (n=1.730)